БYХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой
YНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 151 (8371)
ИЮНИИН
28
ПЯТНИЦА
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

МYНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Һурагшадай үйлэдбэриин бригада

Һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар ойрын сагта Америкын Холбоото Штадуудые хүсэхэ тушаа Парти, Правительствын табиһан гүрэн түрын удхашанартай зорилгые дүүргэхэ гээшэ бүгэдэ-арадай хэрэг мүн. Энэ хэрэгтэ һургуулинуудай багшанар, һурагшад эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зэргэтэй.

Олондо туһатай ажалда һургуулиинхидые зүбөөр хабаадуулха гээшэ һургуулинуудай, арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай шухалын шухала зорилго болоно. Багшанар болон вожатануудайнгаа хүтэлбэри доро ябажа, хүдөө ажахын ямаршье һалбарида һургуулиинхид шадаха зэргээрээ аха зондоо туһаламжа үзүүлжэ болохо ха юм. Гэхэ зуура, залуушуулай политехническэ мэдэсыень үргэдхэжэ, ажалай дүй дүршэлтэй болгомоор хүдэлмэридэ һурагшадые хабаадуулха хэрэгтэ онсо анхарал табиха хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын культурануудые һургуулиингаа болон колхозой газар дээрэ тарилга, агротехникын түрүү арга метод хэрэглэжэ, үндэр ургаса абалга, садуудые ургуулга, колхозой залуу малай хойноһоо харууһалга гэхэ мэтэ хэмжээ-ябуулганууд һурагшадта ажабайдалай тон ехэ дүй дүршэл олгожо үгэхэ байна бшуу. Тэрэшэлэн багшанар, һурагшад колхознигуудай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулха, зунай сагта полевой станууд болон фермэнүүд дээгүүр хөөрэлдөө үнгэргэхэ, газетэнүүдые уншаха, уранһайханай самодеятельность эмхидхэхэ, ханын һонинуудые гаргалгада хабаадалсаха зэргэтэй.

Һуралсалай жэлэй ябажа байха үедэ, мүн илангаяа зунай амаралтын үедэ һургуулиинхидые хүдөө ажахын хүдэлмэридэ эмхитэйгээр хабаадуулха талаар манай республикын олон һургуулинууд зарим тэды дүй дүршэлтэй боложо байнхай. Жэшээнь, нёдондо Байкало-Кударын аймагай Фофоновско долоон жэлэй һургуулиин багшанар болон һурагшад тэндэхи Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хабарай тарилгада, ургаса хуряаха, силос дараха болон колхозой бусад хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна. Һурагшад хахалагдаха 75 га газарые модо, шулуу, түгсүүлһээнь сэбэрлэһэн, 40 га газарта кукуруза, 10 га газарта хартаабха тариһан байна. Мүн тэдэнэр 100 центнер үнэһэ, 32 центнер шубуунай аргал суглуулжа тушаагаа. Олон һурагшад зундаа огородто хүдэлһэн байна.

Энэ һургуулиин һурагшад колхоздо хүдэлжэ, 600 ажалта үдэр олоһон, 1200 түхэриг, мүн 10 центнер талха таряа абаһан юм. Тэдэнэй олоһон юумэниинь зарим һурагшадта туһаламжа үзүүлхэ, тэрэшэлэн хүүгэдэй утреннигуудые үнгэргэхэ хэрэгтэ гаргашалагдаа.

Сэлэнгын аймагай Загастайн дунда һургуулиин 5—9-дэхи классуудай һурагшад Сталинай нэрэмжэтэ колхозой малай фермэнүүдые шефтээ абаһан байна. 5—6-дахи классайхид гахайн фермэдэ, 7—8-дахи классуудай һурагшад үүлтэртэ үнеэдэй фермэдэ, 9-дэхи классайхид хонин ажалда хүдэлөө. Энэ һургуулиин һурагшад үбһэ, таряагаа хуряахадань колхоздо туһалаа. Тэдэнэр силос даралсаһан, солоомо һүрилэлсэһэн, таряа сэбэрлэлсэһэн, овощь хуряалсаһан байна.

Мүнөө үедэ Загастайн һургуулиин 5—9-дэхи классуудай һурагшадһаа бүридэһэн тусхай бригада, звенонууд эмхидхэгдэжэ, һуралсалай-үйлэдбэриин практикада гарахаяа бэлдэжэ байна. Тиигээд Сталинай, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозуудта энэ һургуулиин ахалагша классуудһаа бүридэһэн нэгэ-нэгэ бригада ажаллаха юм. Эдэ колхозуудта һургуулиинхид талха таряанай хойноһоо харууһалха, кукуруза, овощь ургуулха зорилготой.

Һурагшадһаа бүридэһэн үйлэдбэриин бригаданууд Ториин аймагай Үлэгшэнэй, Мухаршэбэрэй дунда ба бусад һургуулинуудта хүдэлдэг. Мухаршэбэрэй һургуулиинхид Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо 20 гектар талмай дээрэ сахарай свёкло, 10 гектар талмай дээрэ кукуруза квадратно-гнездовой аргаар таряад байна. Тэдэнэр эдэ талмайнуудһаа үндэр баян ургаса абахын түлөө оролдолго гаргана.

Үлэгшэнэй дунда һургуулида үйлэдбэриин бригада бүри нёдондо жэлдэ эмхидхэгдэһэн байгаа. Энэ бригадада ажаллаһан һурагшад бултадаа мүнөө 10-дахи классаа дүүргээд, колхоздо хүдэлхээ шиидэһэниинь ехэ һайшаалтай байна.

Һургуулинуудта үйлэдбэриин бригадануудые эмхидхэхэ гээшэ шэнэ хэрэг болоно. Тиимэһээ арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд ба һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ хүмүүжүүлхы тон ехэ удхашанартай хэрэгтэ харюусалгатайгаар хандаха зэргэтэй. Гэбэшье, үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ зарим газарта һургуулиин үхибүүдые гансал хүдэлмэриин хүсэн гэжэ хараха һэдэлгэ гаргаһан байгаа. Зарим колхозуудай болон һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд һурагшадай бэе махабадын хүгжэлтые, ажаллаха юрэнхы арга боломжыень гүйсэд хараадаа абадаггүй байгаа. Харин тэдэнэр 6 часһаа дээшэ хүдэлхэ ёһогүй ха юм.

Зунай үедэ һурагшадые хүдөө ажахын хүдэлмэридэ зүбөөр хабаадуулха хэрэгтэ комсомольско организацинууд анхаралаа табиха зэргэтэй. Гадна, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һурагшадай ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, гэр байраар, эдеэ хоолоор хүсэд хангаха уялгатай.

Һургуулиинхидые ажал хүдэлмэридэ хабаадуулхатайгаа зэргэ, тэдэнэрые һайнаар амаруулжа, культурно-ажаһуудалайнь эрилтые хангаха шухала. Зунай амаралтын үедэ тусхай саг соо һурагшад һайса амарха ёһотой. Үхибүүдэй бэеын энхэ элүүрые хамгаалха, ажалдань санитарна һэргылэмжэ сахиха шухала.

Һү бэлэдхэхэ ба худалдан абаха хахад жэлэй түсэб СССР дотор бүхыдөө болзорһоо урид дүүргэгдэбэ

Манай ороной хүдөө ажахын ажалшад Агуухэ Октябриин дүшэн жэлэй ойн баярые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлэн, мал ажалай продуктнуудай абалгые ба бэлэдхэлгые ехэдхэхэ талаар шэнэ амжалта туйлаба.

Мүнөө жэлэй таба һарын турша соо ороной колхозууд болон совхозууд һү абалгаяа 2 миллион тонноор гэхэ гү, али 1956 оной энэ үеынхитэй сасуулхада 28 процентээр, тэрэ тоодо колхозуудта—30 процентээр, совхозуудта —20 процентээр дээшэлүүлһэн байна.

РСФСР-эй колхозууд болон совхозуудта үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 30 процент ехэ һүн, Украинска ССР-эй —22 процент, Белорусска ССР-эй —52 процент, Узбекскэ ССР-эй —51 процент, Литовско ССР-эй —76 процент, Молдавска ССР-эй —26 процент, Латвийска ССР-эй —37 процент, Киргизскэ ССР-эй —44 процент, Туркменскэ ССР-эй —36 процент, Эстонско ССР-эй —30 процент ехэ һү абаһан байна.

Ороной колхозууд болон совхозуудта дунда зэргээр нэгэ үнеэнһээ һү абалга энэ оной январиин нэгэнһээ июниин 1 хүрэтэр, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 123 килограммаар, тиихэдэ РСФСР-эй колхозууд болон совхозуудта 140 кг., Украинска ССР-эй —66 кг., Белорусска ССР-эй —145 кг., Узбекскэ ССР-эй—139 кг., Литовско ССР-эй —164 кг., Латвийска ССР-эй —168 кг., Киргизскэ ССР-эй—243 кг., Эстонско ССР-эй —154 кг., Молдавска ССР-эй—114 кг., Туркменскэ ССР-эй —150 килограммаар дээшэлүүлэгдээ.

Орон дотор һү абалгые ехэдхэһэнэй ашаар һү бэлэдхэхэ ба худалдан абаха хахад жэлэй түсэбые СССР дотор бүхыдэнь болзорһоонь урид, июниин 20-до, 108 процент, тэрэ тоодо совхозуудай талаар 110 процент, колхозуудай талаар 107 процент дүүргэхэ арга олдоо. Ороной бүхы түхэлэй ажахынуудһаа 1726 мянган тонно гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 26 процент ехэ һүн гүрэндэ тушаагдаһан ба худалдагдаһан байна.

Һү бэлэдхэхэ ба худалдан абаха түрүүшын хахад жэлэй түсэбүүд РСФСР-тэ, Украинска, Белорусска, Узбекскэ, Литовско, Молдавска, Латвийска, Таджикска, Эстонско, Армянска, Туркменскэ союзна республикануудта амжалтатайгаар дүүргэгдөө.

Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үдэрэйхидэ орходоо РСФСР дотор 27 процент, Украинска ССР-тэ —18 процент, Белорусска ССР-тэ —57 процент, Узбекскэ ССР-тэ—47 процент, Литовско ССР-тэ —64 процент, Молдавска ССР-тэ —20 процент, Латвийска ССР-тэ —35 процент, Эстонско ССР-тэ —32 процент, Армянска ССР-тэ —20 процент, Туркменскэ ССР-тэ —27 процент, Таджикска ССР-тэ —16 процент ехэ һүн бэлэдхэгдэһэн, худалдан абтаһан байна.

Хэдэ хэдэн колхозууд болон районууд һү бэлэдхэхэ, худалдаха жэлэйнгээ түсэбүүдые дүүргээд, гүрэндэ һү түсэбһөө гадуур тушаажа, худалдажа үргэлжэлһөөр.

27 жэл хонишоноор хүдэлнэ

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз республика дотороо хонёор олон колхозуудай нэгэн юм. Энэ колхоз 31418 хонитой юм. Эндэхи хонишод доторойнгоо арга боломжонуудые тооложо үзөөд, 1960 ондо 48000 хонитой болохобди гэжэ КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Бэшэгтэ харюусаба.

Колхозой мал ажалай гол һалбари болохо хонин ажалда 176 хүн хүдэлнэ. Тэдэнэй дунда дүй дүршэл ехэтэй, түрүү хонишод олон. Жэшээнь, Цырен-Бүтэд Жалсановна Ачитуева хонин ажал дээрэ 1930 онһоо хойшо хүдэлнэ. Нүхэр Ачитуева эрхим һайн ажалаараа шалгаржа, 1955 ондо Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадалсаа. Нёдондо хонин бүриһөө 2,8 килограмм нооһо хайшалха түсэбтэй аад, 3,3 килограмм нооһо хайшалаа. 1956 ондо хонишон Ачитуева ажалта үдэртөө 22 мянган түхэриг мүнгэ, хоёр тонно таряа абажа, 7 хони нэмэлтэ түлбэри абаа һэн.

Мүнөө жэл 790 эхэ хонинһоо 660 хурьга абажа, шэнэ жэл гаратар үшөө 150 хони хэнзэлүүлхэ, 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаха гэжэ шиидээд, эршэмтэй шангаар хүдэлжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишон Ц-Б. Ж. Ачитуева.

А. Мантаев.

Хахад жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэбэ

Малһаа ашаг шэмэ ехээр абадаг болоһон Кударын аймагай колхозууд мүнөө жэлдэ һү, мяха, үндэгэ, нооһо тушаалгаар гүрэнтээ саг соонь тоосоно. Колхозуудһаа, мүн хубиин ажахынуудһаа гүрэндэ нооһо тушааха ба худалдаха хахад жэлэй түсэб 120 процент, үндэгэ—101 процент, мяха—100 процент дүүргэгдээ.

Гүрэндэ һү худалдаха ба тушааха жэлэй түсэб 129 процент дүүргэгдэбэ.

Түрүү дүршэл тухай хөөрэбэ

Кабанскын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү һаалишан Анна Филипповна Корытова Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ Москва ошожо ерэбэ. Һая эндэхи колхознигууд клубтаа олоороо сугларжа, түрүү һаалишанайнгаа һониниие дуулаба. Нүхэр Корытова Москвада, ВСХВ дээрэ хараһан үзэһэнөө колхознигуудтаа һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө. Олон колхознигууд асуудалнуудые һураба.

Нүхэр Корытова мүнөө гурбадахи фермэ дээрэ һаалишанаар хүдэлжэ байхадаа ВСХВ-дэ ойлгоһоноо ажалдаа хэрэглэн, һү һаалгаяа үдэр бүри нэмээжэ байна. Үдэртөө үнеэн бүриһөө 10 литр һү һаадаг болоо.

Б. Дондуков.

Яхадай АССР-эй 35 жэлэй ой

ЯКУТСК, (ТАСС). Гушан табан жэлэй саада тээ Яхадай АССР байгуулагдаа һэн. Хаанта засагай, нютагай баяд ноёдой дарлалтаһаа мултарһан яхад ажалшадород хүдэлмэришэд болон таряашадай туһаламжаар өөһэдынгөө засагые гүйсэд бэхижүүлхэ замда гаргаха гэжэ этигэжэ байһанаа В. И. Ленин холын Яхадай ажалшадта эльгээһэн амаршалга соогоо мэдүүлээ һэн.

Владимир Ильичын үгэнүүд бэелээ. Урдань хаанта засагаар сүлэлгын газар болгогдоһон, урдань гээгдэнги байһан энэ хизаар танигдашагүйгөөр хубилаа. Түүхын богони болзор соо яхад арад ажабайдалайнгаа бүхы һалбаринуудта тон ехэ амжалта туйлаа. Мүнөө Яхадай республика хүгжэн мандажа байһан советскэ республика болонхой. 1956 ондо тэрээнэй промышленностиин бүхы продукци революциин урда тээхитэй сасуулхада 48 шахуу дахин ургаһан байна.

Эндэ ороной экономическа районуудай нэгэниинь байгуулагданхай. Яхадай совнархоз хүдэлмэрилжэ эхилээ. Республика дотор алмазна промышленностиин туйлай ехээр хүгжэхэ эрхэ нүхэсэл бии.

Яхадай хүдөө нютагуудай шэнжэ түхэлынь үндэһөөрөө хубилаа. Колхозуудай шэнэ тосхонууд бии болоо. Радио болон электричество хаа хаанагүй дэлгэрэнхэй. Яхадай колхозууд МТС-үүдэй туһаламжаар хара таряан, ячмень, шэниисэ болон овёсһоо гадна, овощь—капуста, помидор, үгэрсэ амжалтатайгаар ургуулна. Овощь тарихатаяа хамта мал ажал эрхилдэг хэдэн совхозууд энэ жэлдэ республика дотор байгуулагдаа.

Революциин урда тээ яхадуудай 0,7 процентнь үзэг бэшэг мэдэдэг байгаа һаа, мүнөө үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүн гэжэ үгы болонхой. Олон зуугаад һургуулинууд, техникумүүд хүдэлмэрилнэ. Мүнөө жэл яхадай университедые түрүүшын хүнүүд дүүргэжэ байна. СССР-эй Наукануудай академиин Яхадтахи филиал ехэ хүдэлмэри хэнэ. Яхадуудай дундаһаа бэлигтэй эрдэмтэд, уранзохёолшод, артистнар, уранзураашад урган гараа.

Яхадай ажалшад республикынгаа 35 жэлэй ойн баярые ажалай ехэ туйлалтануудаар угтаба. Энэ ойн баярай ба Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөнэй амжалта тухай мэдээсэлнүүд хаа хаанаһаа абтана.

Республикын 35 жэлэй ойдо зорюулагдаһан суглаанууд, элидхэлнүүд, лекцинүүд үнгэргэгдэнэ.

Монголой Арадай Республикада делегациие эльгээхэ уряалые СССР-эй Верховно Совет абаба

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ П. П. Лобанов, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ В. Т. Лацис Монголой Арадай Республикын Арадай Ехэ Хуралай Түрүүлэгшэ Ц. Дугэрсурэнһээ бэшэг абаба. Монголой Арадай Республикын, ССР Союзай арадуудай ахадүүгэй хэлбэришэгүй хани барисаае бэхижүүлэн хүгжөөлгэдэ бүри ехээр туһалхые үнэн сэдьхэлһээ хүсэжэ, Монголой Арадай Республикын Арадай Ехэ Хурал 1957 оной июлиин эхеэр Монголой Арадай Республикада айшалжа ерэхыень СССР-эй Верховно Соведэй хоёр палатын депутадуудай делегациие уриха золтой байна гэжэ тэрэ бэшэг дотор хэлэгдэнэ.

МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай уряалые СССР-эй Верховно Совет ехэ баясхалантайгаар хүлеэн абаад, манай хани Монголой Арадай Республикада ошохо ябадал совет ба монгол арадуудай ахадүүгэй хани барисаае, нягта харилсаае улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһалха гэжэ гүнзэгыгөөр этигэжэ байһанаа элирхэйлнэ гэжэ П. П. Лобанов, В. Т. Лацис гэгшэд Ц. Дугэрсурэндэ эльгээһэн харюу бэшэг дотороо мэдээсэһэн байна.

СССР-эй Верховно Соведэй делегаци 1957 оной июлиин 1—3-наар Улан-Баторта бууха һанамжатай.

(ТАСС).

Эрхүүдэ үргэн экрантай кинотеатр бии болобо

ЭРХҮҮ, июниин 25. (ТАСС). «Художественный» гэжэ Эрхүүгэй эрхим һайн кинотеатрнуудай нэгэниинь үргэн экранда фильмнүүдые харуулжа байхаар түхеэрэгдэбэ. «Пролог» гэжэ үргэн экранай уранһайханай фильмые Эрхүүгэй олон мянган зон ехээр һонирхон хараа.

Ленинскэ комсомолой уряагаар

Ургасаяа түргэнөөр, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха хэрэгтэнь шэнэ газарай ажалшадта туһалхые уряалһан ВЛКСМ-эй ЦК-гэй уряае залуушуул зоригжолтойгоор угтаба. Шэнэ газар ашаглалгын районуудта эльгээгдэхэ отрядууд болон бригаданууд хаа хаанагүй—предприятинууд болон эмхи зургаануудта, һургуулинуудта байгуулагдажа байна.

Залуу хүбүүд, басагад орооһо таряанай түлөө тэмсэлдэ хабаадахые ехээр хүсэжэ байһан тухайгаа комсомольско суглаанууд дээгүүр хэлэнэ, комсомолой райкомуудта эльгээһэн мэдүүлгэнүүд соогоо бэшэнэ.

«Ургасаяа хуряалгадань шэнэ газарайхидта туһалха тушаа ВЛКСМ-эй ЦК-гэй хандалгые би ехэ анхаралтайгаар уншааб. Бусад нүхэдтэеэ хамта ямаршье райондо ошохо байнаб. Бэрхэшээлнүүд намайе айлганагүй» гэжэ Рижскэ вагон бүтээлгын заводой залуу хүдэлмэришэн Леон Миллер бэшэнэ. Тбилисскэ паровоз заһабарилгын заводой тендернэ цех соо болоһон залуушуулай суглаан дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, слесарь Лаврентий Хубашвили иигэжэ мэдүүлбэ:

—Үнгэрэгшэ намар Грузиин хоёр мянга гаран хүбүүд, басагад шэнэ газар дээрэ ургаса хуряалгада хабаадаа һэн. Мүнөө шэнэ газар дээрэ дахяад ургаса хуряагдажа эхилхэнь. Бидэнэрэй хэмнайшье хуряалгын хүдэлмэридэ хабаадажа шадаха золтой байнабди.

Энэ предприятиин 100 гаран залуу патриодууд шэнэ газарайхидта туһалха гэжэ шиидэбэ. Модоной дархашуул Владимир Кочиашвили, Сергей Джугели болон бусад тэдэнэй тоодо оролсоно. Грузиин хүдөө ажахын институдай студентнэрһээ олон зуугаад мэдүүлгэ ороо. «Шэнэ газар ашаглаһанай түлөө» гэһэн ВЛКСМ-эй ЦК-гэй значогуудаар, хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан Гурам Хаиндрова, Роберт Вазов гэгшэд тэдээнэй тоодо оролсоно.

Москвагай Тимирязевска районой дээдэ һургуулинуудай студентнэр үнгэрэгшэ жэлдэ шэнэ газар дээрэ һайнаар ажаллаа һэн. Энэ жэлдэ тэдэнэр мүн лэ таряа хуряалгада хабаадаха гэжэ шиидэбэ. Хүдөө ажахые механизацилгын ба электрификацилгын институдай 500 гаран студентнэр курсада һуража, комбайнернууд болон трактористнуудай мэргэжэлтэй болоо. Шэнэ газар дээрэ комсомолшуудынь хуряалгын 120 агрегадай хүдэлмэриие хангаха юм. К. А. Тимирязевай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын академиин, уһанай ажахын инженернүүдые бэлэдхэдэг институдай студентнэр Казахстан ошохоор бэлдэжэ байна.

Залуушуулай патриотическа эрмэлзэлгэ тухай мэдээсэлнүүд бүхы орон сооһоомнай абтажа байна. Ташкентдэхи хүдөө ажахын институдай һурагшад 350 түлөөлэгшэдөө Казахстан эльгээхэнь. Орловско областьһоо мянга табан зуун залуушуул зүүн районуудта ошохоор бэлдэжэ байна. Орловско педагогическа институдай түүхын-филологическа факультедэй хоёрдохи курсын студентнэр бүхэли ударна бригада эмхидхэбэ. Горький городой ба областиин залуушуул сооһоо Казахстан, Алтай, Новосибирскэ область ошохые хүсэгшэдэй 12 мянган мэдүүлгэ ороод байна. Таряа хуряалгада ошохоёо байгаашад шэнэ газарта ажаллажа байдаг ханинартаа абаашаха бэлэгүүдые бэлдэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Новгородой мянга шахуу залуушуул Кустанайска областьдо ажаллаа һэн. Мүнөө шэнэ газарай таряа хуряалсахые хүсэгшэд бүри олон. Мордовиин олон зуугаад хүбүүд, басагад холын аянда бэлэдхэжэ байна. Рузаевка, Ардатов болон республикын бусад городуудһаа залуушуул ошохо юм. ВЛКСМ-эй ЦК-гэй хандалгые мүн Воронежой залуушуул зүбшэн хэлсээ. Эндэхи хүдөө ажахын, педагогическа, медицинскэ институдуудай, университедэй студентнэр, экскаваторна заводой, оёдолой фабрикын ба бусад һургуулинууд болон предприятинуудай хүдэлмэришэдһөө, һурагшадһаа түрүүшын олон зуугаад мэдүүлгэ оробо.

Мэдүүлгэнүүдэй тоо үдэрһөө үдэртэ олошорно. Орооһо таряанай түлөө халуун тэмсэлдэ хабаадахые хүсэгшэдэй тоо улам бүри олошорно. Залуу хүдэлмэришэд, албахаагшад, студентнэр: «Комсомолой найдабариие бэелүүлхэбди!» гэжэ мэдүүлнэ.

(ТАСС).

ОКТЯБРИИН СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕВОЛЮЦИИН 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Бурят-Монголой хүдөө ажахын хүгжэлтэ

Ямар байгаа бэлэй

Революциин урда тээ хаанта засагай бусад заха хизаар мэтэ мүн манай Бурят-Монголойшье хүдөө ажахы тон ехээр гээгдэнги, дорой, ашаг багатай байһан юм. Бурят зон эхэнхидээ нүүдэл мал ажал эрхилдэг байгаа. Тэрэ мүртөө малайнь үүлтэр тон муу, ашаг шэмэ багатай һэн. Үүлтэр һайжаруулха тухай хэлсэдэгшьегүй байгаа. Малдаа үбһэ тэжээл бэлдэдэггүй шахуу байһан юм. Үбэл, хабарай сагта малынь туража олоороо үхэдэг, элдэб үбшэнһөө хэдэн арбаад мянгаараа хородог һэн. Жэшээнь, 1898 ондо тахал үбшэнһөө боложо, 27 мянган эбэртэ бодо мал, удаадахи 1899 ондо — 74 мянган мал үхэжэ хосороо һэн. 19 жэл соо (1898—1916 он болотор) хамтадаа тахал үбшэнһөө бурядай 143600 эбэртэ бодо мал үхэһэн байна.

Газар таряалан мүн лэ эгээн гээгдэнги байгаа. Газар элдүүрилдэг зэмсэгынь — модон анзаһан, модон борной байһан юм. Таряагаа хадуураар хуряадаг, үсөөхэн янзын культура таридаг байгаа. Тэдэнь хара таряан, ячмень, овёс болоно. 1913 ондо Бурят-Монголой бүхы тарилгын миил 7 процент шэниисэ байгаа. Техническэ культурануудһаа гансал улһа 400 гектарта таридаг һэн.

Адуу малайнь олонхинь, газарайнь һайниинь нюдарган баяшуулай, ноёдой, ламанарай мэдэлдэ байгаа. Зарим баяшуул 15 мянга хүрэтэр малтай байдаг һэн. Гадна, ламанар аргагүй ехэ газар эзэлдэг бэлэй. 1-дэхи Николайн баталһан «ламын шажан тухай дүримэй» ёһоор газар нимээр хубаагдадаг байгаа гэбэл: хамба ламада — 500 десятина, шэрээтэдэ — 200 десятина, юрын ламанарта—60—60 десятина, хубарагуудта—15—15 десятина. Бурят-Монголой газар дээрэ аяар 15 мянган ламанар байгаа ха юм. Иимэ байхадань үгытэй бурядууд баяшуулай, ламанарай барлаг болохо баатай болодог һэн.

Ган зудай болоо һаа гү, али дайн сэрэгэй болоо һаа, хүдөө ажахы ехэ һандаралда орошодог һэн. Жэшээнь, дэлхэйн нэгэдэхи ба граждан дайнай үедэ хүдөө ажахы тон муу байдалтай болоһон юм. 1922 ондо сагаантанһаа, японо-америкын булимтарагшадһаа Бурят-Монголой сүлөөлэгдэһэн жэлдэ 1916 онойхиһоо 57600 гектараар бага тарилга хэгдэһэн, энэ үе соо малай тоо толгой 33,9 процентээр хороһон байгаа.

Совет засагай жэлнүүдтэ иимэ болоо

Совет засагай үедэ Бурят-Монголой хүдөө ажахы тон түргөөр хүгжөө. Орон дотор индустриализациин хүгжэхэ бүринь бүхы советскэ таряашадтай нэгэ доро манайшье республикын таряашад агуухэ Ленинэй зохёоһон кооперативна түсэб соо заагдаһанай ёһоор хүдөө ажахыгаа хамтадхан томодхожо, колхозно байгуулалтын замда найдамтайгаар орожо эхилээ бэлэй. Малша бурядууд олооро колхозуудта орожо захалаа һэн. Хэрбээ 1928 ондо республика доторнай миил 26 хүдөө ажахын артель байгаа һаа, харин 1932 ондо 676 колхоз тогтоһон байгаа. Тэрээнһээ гадна нилээд олон таряашад ТОЗ-уудта, коммунануудта ороһон байгаа. Энэ үедэ республикымнай таряалангай газарай 72 процентыень колхозууд тарижа байһан юм. Үргэлжын коллективизаци бэелүүлһэнэй ашаар нюдаргашуулай анги үгы хэгдэһэн байгаа.

Хүдөө ажахые коллективизацилга хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэриие үргэнөөр оньһожоруулха бодото арга боломжо олгоо. Хаанта засагай үедэ гээгдэнги байһан национальна заха хизаарнуудай экономикые ба культурые хүгжөөхэ тухай партиин, правительствын үдэр бүриин анхарал оролдолгын, совет гүрэнэй туйлай ехэ туһаламжын ашаар бурят-монгол арадай промышленность, культура, хүдөө ажахышье тон түргэнөөр хүгжөөгдэжэ эхилээ бэлэй. Республикымнай тарянай талмай жэл бүри үргэдхэгдэжэ байгаа. Хэрбээ 1923 ондо Бурят-Монголдо 134 мянган гектарта, 1937 ондо—362,4 мянган гектарта тарилга хэгдэдэг байгаа һаа, 1940 ондо республикымнай тарилгын талмай 418,4 мянган гектар, тиихэдэ 1955 ондо — 568,4 мянган гектар болоһон байгаа.

Дэлхэйн нэгэдэхи дайнай, мүн гражданска дайнай үедэ бүхы Росси дотор, тэрэ тоодо манай Бурят-Монголдошье тарилгын талмай ехээр хороогдоо бэлэй. Тиихэдэ 1941 — 1945 онуудта болоһон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр миил табан жэлэй үнгэрөөд байхада, 1950 ондо республикымнай тарилгын талмай дайнай урда тээхи хэмжээе хүсэһэн байгаа. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, революциин урда тээхи жэжэхэн хүдөө ажахыһаа колхозно байгуулалтын, ажахын социалистическэ системын һураггүй булюу байһые гэршэлэн харуулна.

Совет засагай үедэ колхозуудай тарянай талмай үргэдхэгдэхэһөө

гадна, мүн хүдөө ажахын культурануудай ургаса дээшэлүүлэгдээ, элдэб олон янзын культуранууд таригдадаг болоо. Хэрбээ 1923 ондо эдеэ хоолой үнэтэ культура — шэниисэ оройдоол 16,1 мянган гектарта таригдадаг байгаа һаа, 1955 ондо 203.600 гектарта энэ культура таригдадаг болоһон юм. 1923 ондо 500 гектарта техническэ культуранууд таригдадаг байгаа һаа, 1955 ондо 1900 гектарта таригдадаг болоо.

Тарилгын талмайн үргэдхэгдэжэ, ургасынь дээшэлхэтэй хамта орооһо таряан ехээр абтадаг болоо. Жэшээнь, 1955 ондо республикын колхозууд 1950 онойхидо орходоо хоёр дахин ехэ таряа, тэрэ тоодо хоёр хахад дахин ехэ шэниисэ абаһан байна.

Совет засагай жэлнүүдтэ, илангаяа дайнай урда тээхи табанжэлнүүдэй үедэ Бурят-Монголой хүдөө ажахын шиидхэхы һалбари болохо мал ажал хурдан түргэнөөр хүгжөө. Партиин Центральна Комитет, Советскэ правительство манай республикын мал ажал хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табидаг һэн. Бурят-Монголые ороной Зүүн зүгтэхи мал ажалай томо гэгшын база болгохо гэһэн зорилго табигдаһан байгаа. Табигдаһан энэ шухалын шухала зорилгыень республикын колхознигууд тон һайнаар ойлгожо, мал ажалые хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ амжалта туйлаа һэн. 1935 онһоо 1938 он болотор—гурбан жэл соо колхозуудай эбэртэ бодо малай тоо хоёр дахин, хони ямаанай тоо 3 шахуу дахин, адуу моридой тоо 24 процентээр олошороо. 1938 онһоо 1941 он болотор колхозуудай малай тоо иимээр нэмээ гэбэл: эбэртэ бодо малай тоо —36,6 процентээр, хони ямаанай тоо — 66,6 процентээр, адуу мориной — 19,8 процентээр олошороо. Хони үсхэбэрилхэдэ таатай зохид эрхэ байдалай бии байһан дээрэһээ хониной тоо бэшэ бусад малһаа түргөөр олошоржо, манай республикын мал ажалай гол һалбари боложо эхилээ һэн.

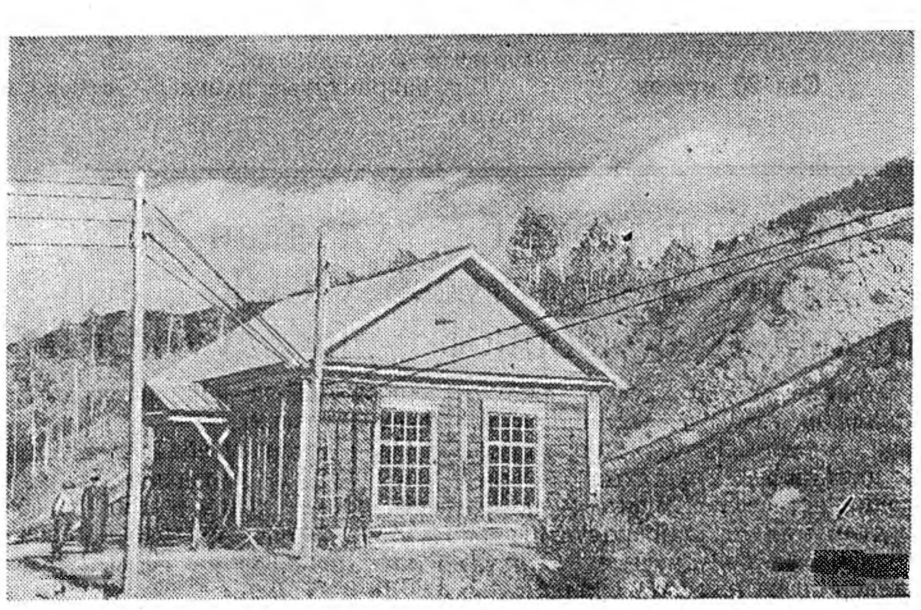
Баргажанай аймагай Үүрэгэй колхоз хоорондын ГЭС.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ республика дотор малай тоо нэгэ багаар хороо һэн. Гэтэр удаадахи жэлнүүдтэнь мал ажал түргэнөөр хүгжэжэ, 1950 ондо республикын колхозуудта 1940 онойхидо орходоо эбэртэ бодо малай тоо һураггүй олон болоһон байгаа. Илангаяа хонидой тоо толгой түргөөр олошороо. 1940 онойхидо орходоо 1948 ондо 27 мянган толгойгоор хонидой тоо олон болоһон байгаа, тиихэдэ 1955 ондо дайнай урда тээхидэ орходоо хонидой тоо 2 дахин олон болоһон байгаа.

Колхозно байгуулалтын илаһанай ашаар малайнгаа үүлтэрые научна үндэһөөр һайжаруулха арга боломжотой болообди. Энэ хүдэлмэриие саг үргэлжэ түсэбэй ёһоор ябуулдаг болоһоной ашаар малай үүлтэр һайжарна. Колхозуудай фермэнүүдтэ ашаг багатай мал жэл ерэхэ бүри үсөөржэ, эрхим һайн үүлтэрэй мал олошорно.

Малай харууһан үндэһөөрөө һайжаруулагдаа. Мүнөө колхоз бүхэндэ малай уужам, һаруул, һайн байранууд — үнеэдэй, хонидой, гахайн, адуу мориной һайн гэгшын байранууд баригданхай. Хэрбээ урдань адуу мал ехэнхидээ хээрэ бэлшэжэ ябадаг һаа, харин мүнөө зоотехническэ заабариин табигдаһан нормоор мал эдеэлүүлэгдэдэг болоо, бүдүүн тэжээлээр, таряа талханай зүйлөөр, шэмэтэ, минеральна тэжээлээр эдеэлүүлдэг болонхой.

Энээнтэй хамта жэл бүри республика доторнай малай тэжээл улам ехээр бэлэдхэгдэдэг боложо байна. 1937 ондо 600 гектарта тэжээлэй корнеплодууд таригдадаг байгаа һаа, 1954 ондо 5700 гектарта таригдадаг болоһон юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ үнэтэ культура — кукуруза таригдадаг болоо. 1956 ондо 65 мянган гектарта энэ культура таригдаһан байна.

Адуу малай үүлтэрые һайжаруулһанай, тэдэнэй харууһалгада, эдеэлүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулдаг болоһоной ашаар малай ашаг шэмэ нилээд дээшэлээ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие үндэһөөрнь шэнэдхэн һайжаруулха хэрэгтэ машинно-тракторна станцинууд шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ. Түрүүшын машинно-тракторна станцинууд республика доторнай 30-аад онуудай үедэ эмхидхэгдээ һэн. 1932 ондо республика дотор 7 МТС-үүд, 9 МСС (үбһэ сабшаха станци) байһан юм. Эдэ станцинууд һүүлдэ МТС-үүд болгогдоо һэн.

Социалистическэ хүндэ индустриин саашадаа хүгжэхэ бүринь МТС-үүд олон боложо, машина техникэ олоор абтадаг болоһон юм. 1937 ондо республика дотор 23 МТС байгаа. Тэдэнэр 15 мориной хүсэтэй 1264 трактортай, 141 комбайнтай байһан юм. 1956 ондо республикын 38 МТС-тэ 15 мориной хүсэтэй 3897 трактор, 1019 комбайн бии байгаа. Тэрээнһээ гадна, республика соо 17 мянган хуряалгын элдэб машинанууд, 30 мянга гаран элдэбын бусад машинанууд бии байгаа. Таряа сэбэрлэхэ, тэжээл бэлэдхэхэ элдэбын түхеэрэлгэнүүд олон. Һүүлэй 2—3 жэлэй турша соо республикын МТС-үүд олон шэнэ тракторнуудые, һүри сомохо, силос дараха машинануудые, кукурузын комбайнуудые, хониной нооһо хайшалха, үнеэ һааха агрегадуудые, мүн бусад элдэб механизмуудые абаһан байна. Шэнэ машина, зэмсэгүүд урданайхиһаа бүри хүсэтэй һайнууд болгогдонхой юм.

Хүдөө ажахые электрификацилха талаар республика дотор ехэ хүдэлмэри хэгдэнхэй. Табадахи табанжэлэй туршада хүдөөгэй электростанцинуудай ниитэ хүсэн хоёр дахин ехэ болгогдожо, 7 мянга шахуу киловатт электроэнерги үгэдэг болоо. Тэрэ табанжэлэй һүүлшын 3 жэлэй туршада 60-аад тепловой электростанци, Уринска, Уланай, Тохойн гидроэлектростанцинууд ашаглалгада оруулагдаа. Тэрээнһээ гадна, олон колхозууд промышленна предприятинуудай, МТС-үүдэй электростанцинуудһаа электроэнерги абана.

Электростанцинуудай улам олоор баригдадаг болохо бүринь хүдөө ажахын үйлэдбэридэ, хүн зоной ажабайдалда электричество улам үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоно. Илангаяа мал ажалда электрын хүсэн ехээр хэрэглэгдэдэг боложо байна. Энээнэй ашаар мал ажалдахи ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулагдана.

Колхозно байгуулалтын илаһанай ашаар хүдөө нютагуудтамнай эрдэмтэй, һургуулитай хүнүүд олон болоо. Мүнөө манай республикын хүдөөгэй һургуулинуудта 3915 багша, хэдэн зуугаад врач, фельдшер, акушернүүд хүдэлжэ байна. Мянга гаран агрономууд, зоотехнигүүд, ветеринарнууд республикымнай колхоз, совхозуудта, МТС-үүдтэ хүдэлнэ.

Колхозуудта хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн табиха тушаа партиин, правительствын ходоо анхарал оролдолго гаргаһанай ашаар манай колхозууд ажал хэрэгээ мэдэхэ шадамар хүтэлбэрилэгшэдтэй болонхой. Тиимэ түрүүлэгшэнэрэй тоодо үнинэй түрүүлэгшэнэр нүхэд Д. Д. Очиров, Р. Ц. Банзарон, Я. Е. Дорофеев, Б. М. Цыдыпов, П. С. Будаев, гуцамянгатан А. И. Чимитцыренов, И. И. Болдогоев, А. И. Перевалов ба бусад ороно.

Колхозуудай олзо доходой ургалта

★ Колхозуудай ниитын ажахын хүгжэхэтэй хамта колхозуудай мүнгэн олзо түргэн ургана. Хэрбээ 1950 ондо республикымнай колхозуудай олзо 69804 мянган түхэриг байгаа һаа, 1956 ондо 226379500 түхэриг болотороо ургаа.

★ Колхозуудай ажахын бэхижэһэнэй ашаар гэшүүдэйнь ажалта үдэртөө хубаан абадаг мүнгэн болон боро бодолой зүйл ехэ болоно.

1956 ондо республикымнай колхозуудта дунда зэргээр нэгэ ажалта үдэртэ 1955 онойхидо орходоо мүнгэн дүрбэ шахуу дахин, орооһон хоёр дахин тухай ехээр хубаагдаа. Колхозуудай ажалта үдэртөө абадаг мүнгые, колхозно дэлгүүр дээрэ һү, мяха, орооһо, таряа наймаалжа оруулдаг олзотойнь хамталбал һүүлэй зургаан жэл соо колхознигуудай мүнгэн олзо гурба дахин шахуу ехэ болоо гэхэ гү, али 58 миллионһоо 149,9 миллион хүрэтэр ургаа.

★ Колхознигуудай байдал улам һайжарна. Велосипедтэй, мотоциклтэй, радиоприёмнигтой, һүнэй, оёдолой машинануудтай айлнууд колхоз бүхэндэ олон боложол байна.

★ Совет засагай тогтоһонһоо хойшо хүдөө нютагуудаймнай түхэл шарай танигдашагүй ондоо болоо. Тооһо тортог болошонхой эшэгы гэрнүүд харагдахаяа болёо. Мүнөө колхознигууднай ехэнхидээ үргэн ехэ сонхотой, үндэр сагаан байшангууд соо һуудаг болоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ колхознигууд өөһэдтөө гэрнүүдые бүри олоор барина. Гансахан 1956 ондо манай республикын колхознигууд хамта дээрээ 65 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые барижа ороо. Мүнөө тосхон бүхэндэ ошоходотнай хэдэн олон шэнэ гэр баригдажа байха.

★ Хүдөө нютагуудтамнай клуб, библиотекэ, магазин, столово гэхэ мэтын культурно-гэгээрэлэй, худалдаа наймаанай гэр барилганууд олон болонхой. Мүнөө республика доторнай хүдөөгэй, колхозно 475 клуб, 331 хүдөөгэй библиотекэ хүдэлнэ. Түнхэнэй, Курумканай, Сэлэнгын ба бусад зарим аймагай колхозууд үзэсхэлэн һайхан газарта оршодог, нютагай аршаануудай дэргэдэ колхозойнгоо хүсөөр амаралтын гэрнүүдые барижа, колхознигуудаа амаруулдаг болонхой.

Хүдөө ажахымнай түргэнөөр хүгжэжэ байна

Хүдөө ажахын үмэнэ КПСС-эй XX съездын табиһан ехэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө республикын колхознигууд, МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын үнгэрһэн жэлдэ эршэмтэйгээр ажаллаһан байна. Үнгэрһэн жэлдэ Бурят-Монголой колхозууд болон совхозууд гүрэндэ таряа тушааха ба худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэһэн, хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абадаг болоһон байна. Жэшээнь, 1953 онойхиһоо нооһон 1,6 дахин ехээр абтаа, 1955 онтой сасуулхада, нооһон 16,3 процентээр, һүн 11,4 процент ехээр абтаа.

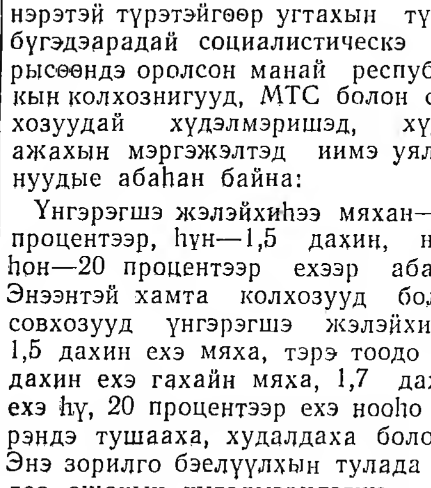

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө бүгэдэарадай социалистическэ мүрысөөндэ оролсон манай республикын колхознигууд, МТС болон совхозуудай хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд иимэ уялгануудые абаһан байна:

Үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ мяхан—45 процентээр, һүн—1,5 дахин, нооһон—20 процентээр ехээр абаха. Энээнтэй хамта колхозууд болон совхозууд үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 1,5 дахин ехэ мяха, тэрэ тоодо 3,5 дахин ехэ гахайн мяха, 1,7 дахин ехэ һү, 20 процентээр ехэ нооһо гүрэндэ тушааха, худалдаха болоно. Энэ зорилго бэелүүлхын тулада хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ нёдондо жэлдэ 9,6 центнер мяха абаһан байгаа һаа, энэ жэлдэ 11,9 центнер, тэрэ тоодо гахайн мяха 2 центнерһээ 7,5 центнер хүрэтэр ехэ болгохо, һү 23,9 центнерһээ 31,3 центнер хүрэтэр ехэдхэхэ, нооһо 78,1 килограммһаа 96,7 килограмм хүрэтэр ехэдхэхэ, үндэгэ 2 дахин олоор абаха болоно.

Энэ жэлдэ мал ажалай продукци абаха түсэбөө дүүргэхын тулада республикын колхозууд болон совхозууд адуу малаа үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангахын зорилгоор үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо энэ жэлдэ силос 3 дахин ехээр дараха, бүдүүн тэжээл 2 дахин ехээр бэлэдхэхэ болоно. Энэ зорилго дүүргэхын тулада гектар бүриһөө 12 центнерһээ бага бэшэ таряа, 100 центнерһээ бага бэшэ хартаабха, силостэ орохо кукурузын эшэ 150 центнер, 25 центнер зелёнко, хээрын сабшалангай гектар бүриһөө 10 центнерһээ бага бэшэ үбһэ хуряажа абаха ушартай болоно. Иимэ ургаса абажа шадаа һаа, республикын колхозууд, совхозууд 1956 онойхиһоо ороoһо таряа 1,7 дахин, хартаабха 3 дахин ехээр хуряажа абаха, үнеэн бүхэндэ 10 тонноһоо бага бэшэ силос дараха, 20 центнерһээ доошо бэшэ бүдүүн тэжээл мал бүхэндэ бэлдэжэ шадаха болоно. Хүдөө ажахын культурануудай ургаса дээшэлүүлжэ шадаха, ороoһо таряа ехээр хуряажа абаха, үбһэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлдэхэ ёһотойбди. Энээнтэй хамта колхозууд болон совхозууд шэнэ газар элдүүрилэн ашаглажа, тарилгаяа улам үргэдхэхэ байна. Хэрбээ һүүлэй 3 жэлэй турша соо республика дотор 200 мянга гаран гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэн ашаглагдаһан байгаа һаа, харин гансахан 1957 ондо 100 мянган гектар шэнэ ба боро газар элдүүрилэгдэхэ зэргэтэй. Энээнэй ашаар ороoһо таряа, үбһэ тэжээл улам ехээр бэлдэгдэхэ болоно.

Республикын хүдөө ажахыда хони үсхэбэрилгэ түргэнөөр хүгжөөхэ, тэрэнэй үүлтэр һайжаруулха талаар хүдэлмэри ябуулагдана. Энэ жэлдэ колхозууд болон совхозуудта хонидой тоо толгой үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 25 процентһээ бага бэшээр олон болгогдохо зэргэтэй. Тиихэдээ табанжэлэй эсэстэ колхозуудта хонидой тоо хоёр миллион болгогдохоор хараалагдана. Тэдэнэй 80 процентнь нарин, нарибтар нооһотой хонид байха. Колхозууд болон совхозууд 1956 ондо 1877 тонно нооһо абаһан байгаа һаа, мүнөө жэлдэ 2424 тонно абахаар хараална. Зургаадахи табанжэлэй эсэстэ 3 дахин ехээр нооһо абадаг болохо, тэрэ тоодо нарин, нарибтар нооһо 10 дахин ехээр абадаг болохо арга бии. Колхозууд, совхозууд энэ жэлдэ эбэртэ бодо малай тоо толгойе 4,2 процентээр олон болгожо, удаадахи жэлнүүдтэнь үнеэд олонтой болохоор хараалагдана.

Орон доторнай абтадаг һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхын түлөө орон доторнай шэнэ ехэ мүрысөөн эхилбэ. Мүн манайшье республикын колхозууд, совхозууд партиин уряада харюу болгон түрүүн абаһан хэмжээ-ябуулгануудаа хаража үзөөд, бүри энэ жэлдэ эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 100 центнер һү абаха гэһэн шэнэ уялгануудые абана. Иимэ мэдээсэлнүүд Заиграйн, Прибайкальска, Байкало-Кударын ба бусад аймагуудһаа орожол байна.

Зургаадахи табанжэлэй үедэ республикын хүдөө ажахы машина техникэ үшөө олоор абадаг болохо. 1956 ондо МТС-үүд шэнэ тракторнуудые, комбайнуудые, хүдөө ажахын бусад олон машинануудые абаа. Энэ жэлдэ республикын МТС-үүд болон совхозууд 900 шэнэ трактор, 800 комбайн, 200 жатка, комбайнай солоомо суглуулдаг 300 түхеэрэлгэ, 200 силосэй комбайн, бусад машинануудые абаха юм.

Зургаадахи табанжэлэй туршада хүдөө ажахыда элдэб янзын электростанцинууд олоор баригдаха. Табанжэлэй эсэс болотор бүхы колхозууд электричествотэй болохо.

Хүдөө ажахын оньһожоруулагдаһанай, электричествотэй болоһоной ашаар ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлүүлэгдэхэ, олон мянгаад колхознигуудай, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй ажал улам хүнгэн боложо үгэхэ, хүдөө ажахын бүхы һалбари улам хүсэтэйгөөр хүгжэхэ байна.

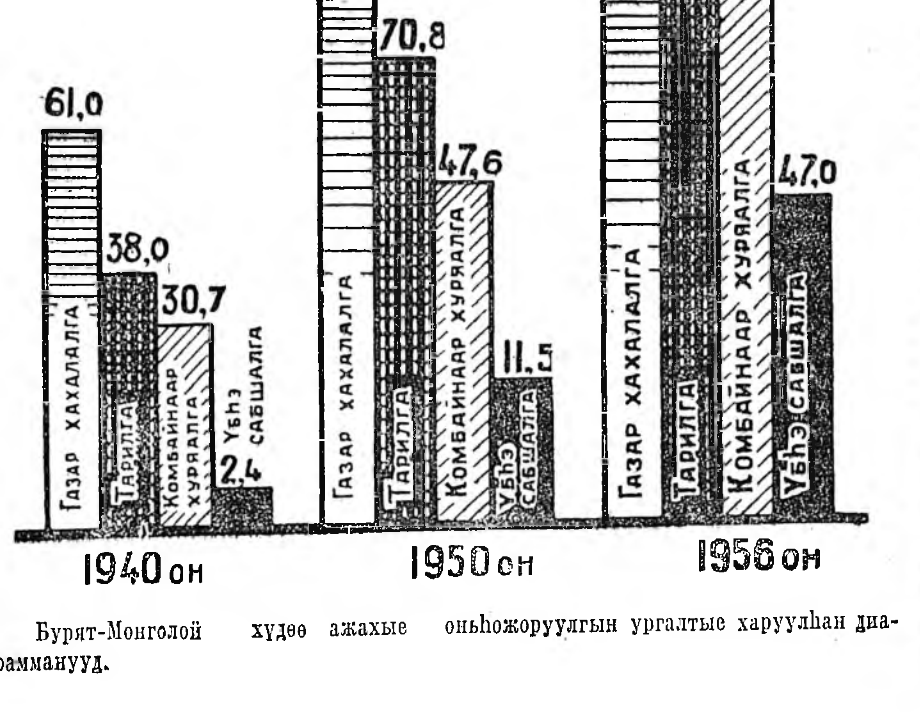

Бурят-Монголой хүдөө ажахые оньһожоруулгын ургалтые харуулһан диаграмманууд.

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой амаралтын гэр.
А. Мантаевай фото.

МЯХА ЕХЭЭР АБАХЫН ТУЛАДА БҮХЫ АРГА БОЛОМЖОЁО ХЭРЭГЛЭЭ

Шубуу үсхэбэрилгэдэ анхаралаа табинагүй

Кабанскын аймагай колхозууд яһала ехэ тарилга хэдэг юм. Колхозууд эбэртэ бодо мал, гахай, хони үсхэбэрилхэһөө гадна, шубуу олоор тэжээхэ арга боломжотой. Колхозууд гансашье тахяануудые, бэшэ уһанай шубуу олоор үсхэхэ аргатай. Эндэ гол горхонууд, мүн уһатуулмаар жалга-һужаагууд олон. Илангаяа Ворошиловай, Молотовой, Ленинэй, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозуудта иимэ арга боломжонууд ехэ. Теэд энэ хэрэгтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд мүнөө болотор анхаралаа табяагүй байһаар. Мүнөө үедэ эндэхи 10 колхоз оройдоол 6613 толгой томо шубуутай. Шубуудаа олошоруулха зорилгоор эндэхи колхозууд энэ жэлэй апрель һарын 22-һоо майн 5 болотор Кабанскын инкубаторна станциһаа 17000 толгой тахяагай дальбараа, 819 нугаһанай, 48 галуунай дальбараа абаһан байна.

Колхозуудтань хэр зэргээр дальбараануудые харууһалжа, түлжүүлжэ байнаб гэжэ хараад үзэбэл, аргагүй муугаар, ехэ хоролтотойгоор харууһалагдажа байха юм. Июниин 20-ной мэдээгээр аймагай колхозуудта абтаһан 17000 дальбараануудай 7315-нийнь, али 43 процентнь үхөө. Зарим колхозуудтань дальбараануудай үхэл бүришье ехэ. Жэшээнь, Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо 5500 толгой дальбарааһаа 3975-нь үхөө, энэнь 72,3 процент болоно. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд (түрүүлэгшэ нүхэр Залуцкий, партийна организациин секретарь нүхэр Корнеев, зоотехник нүхэр Мороев) болон бригадирнуудынь бултадаа нэгэн дуугаар «пулёроз», «авитаминоз» үбшэнүүдһээ дальбараа үхэнэ гэнэд. Колхозой шубуунай байрануудаар ябаад хаража үзэхэдэ, дальбараануудай үхэлэй гол шалтагаанууд иимэ байна: Елань гэжэ газарай шубуунай байрада 2830 толгой дальбараануудһаа 2005-нь үхөө. Үлөөд байгааша 825 дальбараанууд томо тахяануудтай нэгэ газарта байһанһаа ногоон бэлшээреэр ехэ дутана, шадал муутайнуудынь тусхай харууһанда табигдажа эдеэлүүлэгдэнэгүй, иимэһээ хоролто үдэр бүри боложо байна. Кабанск гэжэ газарай шубуунай байрада 2670 толгой дальбараануудһаа 1970-нь үхөө.

Колесовско сельсоведэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Квашников, зоотехнигынь нүхэр Хамаганов, комплексно бригадын бригадир нүхэр Третьяков) энэ жэлэй хабар абаһан 2500 толгой тахяанай дальбараануудһаа 800-ень үхүүлээ. Тэрээнһээ гадна Кабанскын инкубаторна станциһаа абтаһан оройдоол 48 толгой галуунайнь дальбараанууд бултадаа үхэшоо. Энэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд дальбараануудые тушаажа абахынгаа урда тээ ямаршье бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэнгүй колхоздоо асаржа томо тахяагай байрада, дундуурнь таһалуулаад лэ нэгэ газарта байлгаа. Энэ байрань 1000 тахяада хараатайгаар баригданхай. Теэд тэндэ 1500 тахяа байлгажа байгаад, үшөө дээрэнь 2500 дальбараа нэмэхэдэнь аргагүйгөөр хашалдаһан байгаа. Гадна тахяа дальбараа хоёр хамтаараа бэлшэдэг ушарнууд үзэгдэнэ. Иихэдээ дальбараанууд бүри түргөөр хороно, гарзална. Байра соонь ариг сэбэр сахигданагүй, фермэ дээрэнь тахяа, дальбараанууд эдеэгээр ходоодоо дуталдажа байдаг байна.

Хэрбээ һайнаар харууһалаа һаа, шубуунай дальбараануудые гарзагүйгөөр түлжүүлхэ арга боломжын бии байһаниие тус аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой жэшээ дээрэһээ хаража болоомоор. Энэ колхоз Кабанскын инкубаторна станциһаа апрель, май һарануудта хамта 2000 толгой дальбараануудые абаад, һайнаар дэбжээжэ байна.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд—түрүүлэгшэнь нүхэр В. Н. Кожемякин, зоотехнигынь нүхэр С. Б. Помишин дальбараануудые абахын урда тээ элдэб тэжээл, зохид байра бэлдэһэн, тэдэниие харууһалха хүнүүдые олоһон байна. Энэ колхоздо томо тахяанууд тусхай газарта, дальбараанууд абтаһан абтаһаараа хоёр газарта харууһалагдажа байна. Элдэб зүйлэй тэжээлээр таһалгаряагүйгөөр хангагданхай. Теэд иимэ һайн жэшээнүүдэй тон үсөөн байһаниинь, аймаг дотор бүхыдөө шубуу үсхэбэрилгын хангалтагүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Кабанскын аймагай колхозуудта шубуунай дальбараануудай олоор хоролто болоһондо Кабанскын инкубаторна станци (директорынь нүхэр Мохосоев М. Е.) ехэхэн зэмэтэй. Тус станциин инкубациһаа гараһан олонхи дальбараанууд өөдэгүй муунууд байжа, түргөөр үхэшэнэ. Заримдаа станцида инкубациһаа гаража байтараа дальбараа болонгүй үхэнэ. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, станци болбол колхозуудһаа авитаминозоор үбдэжэ байһан тахяануудай үндэгэ абана.

Аймагай олонхи колхозуудта шубуунай дальбараануудай олоороо үхэжэ байхада Тимлюйскэ МТС-эй директор нүхэр Кириков, главна зоотехник нүхэр Хамаганов мүнөө болотор эрид хэмжээ абадаггүйнь гайхалтай.

Б. Дондуков.

Эрьенүүдээ һайнаар таргалуулна

Сэлэнгын аймагай Хотогор гэжэ нютагта Маленковой нэрэмжэтэ колхозой эрье хонидой отара байрлана. Энэ отарые даагшаар Бабасан Цыбикдоржиев хүдэлнэ. Тус отара колхозой эрхим отарануудай нэгэниинь юм.

Жэлэй хугасаа соо хонишоноор хүдэлмэрилжэ байбашье, нүхэр Цыбикдоржиев нилээдгүй дүй дүршэлтэй боложо, отарынгаа хонишодой ажалые шадамар бэрхээр эмхидхэнэ. Үнгэрөөшэ үбэл харууһалһан эрье хонидоо тобир тарганаар ондо оруулһан байха юм. Мүнөө энэ отарын хонишод Ц. Цыбикдоржиева, Г. Гендунова 700 эрье харууһалжа, хонидоо зунай бэлшээридэ гаргаад, һайнаар бэлшээн таргалуулхые хүсэнэ. Энэ отарын 200 толгой эрье ерэхэ намар гүрэндэ тушаагдаха юм. Эрьенүүдэйнгээ толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ дунда зэргээр 100 граммаар нэмээхэ түсэбтэй байгаад, үнгэрөөшэ апрель—май һарада 240 граммаар нэмээгээ. Тиигэжэ колхозой малшадай гүрэндөө мяха ехээр тушааха мүрысөөндэ Хотогорой хонишод түрүү һуури эзэлжэ ябана.

— Үнгэрөөшэ май һарада хабарай хахир хуурай саг тохёолдожо, отарын үбһэ тэжээлшье дууһантаһан, хүхэ ногооншье хүсэд бултайгаагүй байгаа юм. Бэлшээриин муушаг дээрэһээ нүхэр Цыбикдоржиевай хаража байһан эрьенүүдэй толгой бүриин шэгнүүр үшөөл һанаһанда хүрэхөөр нэмээгүй юм,—гэжэ колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Бадмаев хөөрэнэ.

Үнэхөөрөөшье Бабасан Цыбикдоржиев хонидоо шадамар бэрхээр харууһалжа, эрхим бэлшээридэ адуулдаг. Мүн саг сагтань уһалдаг. Иигэжэ хонидойнгоо ашаг шэмые үдэр бүхэндэ дээшэлүүлжэ байнхай.

Хонишон Цыбикдоржиевай харууһалдаг эрье хонидой толгой бүриин шэгнүүр мүнөө дунда зэргээр 56 килограмм, эгээ һайнуудынь 80 килограмм тухай татана.

Колхозойнгоо хонишодой урма зорилгые улам бадаруулан, хонин ажалаа саашадань хүгжөөхын тула колхозой правлени болон парторганизаци нэмэлтэ түлбэри тогтоогоо.

Мүнөө партиин ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Бэшэгтэй танилсаад байхадаа, энэ отарын хонишод доторойнгоо арга боломжонуудые һайса хаража үзөөд, шэнэ уялга абаһан байна. Хонин һүрэгөө олошоруулха тушаа Партиин, Правительствын уряалда харюу болгон, Хотогорой хонишод намар болотор гүрэндэ тушааха хонидойнгоо толгой бүриин шэгнүүриие 67 килограмм болгожо тушааха юм. Хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,2 килограмм нооһо хайшалжа, хамтадаа 2240 кг. нооһо гүрэндөө тушааха гэһэн уялгануудые абанхай.

Ц. Гомбоев.

ГЭР БАЙРАНУУДЫЕ һАЙНААР, ОЛООР БАРИЯ

Мартажа болохогүй хэрэг

Зургаадахи табанжэлэй туршада байрын гэрнүүдые олоор бариха тухай КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүд соо онсо тэмдэглэгдээ һэн. Тэрэ заабариие бэелүүлэн, һүүлэй үедэ барилгын хүдэлмэри хаа хаанагүй үргэнөөр эрхилэгдэжэ байна. Мүн манайшье республикада предприяти болон эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд байрын гэр барилгада эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсана. Жэшээлхэдэ, республикымнай модо бэлэдхэлэй предприятинуудай хүдэлмэришэд өөһэдынгөө хүсөөр өөһэдтөө гэр бариха тухай үнэтэ үүсхэлые үргэнөөр дэмжээ. Тэдэнэр нёдондо жэлһээ эхилжэ, барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөриие хүсэдөөр ашаглана. Тиин үнгэрһэн жэлдэ модо бэлэдхэлэй предприятинуудта хамта дээрээ 19 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын шэнэ гэрнүүд ашаглалгада оруулагдаа. Үнгэрэгшэ 1956 ондо Шулуутайн, Курбын, Баргажанай леспромхозуудай, Онохойн модоной комбинадай хүдэлмэришэдэй поселогууд танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа. Эдэ леспромхозуудай модошод энэшье жэлдэ барилгын хүдэлмэриие үдэр бүри түргэдхэн, Октябриин революциин 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаар тэмсэнэ. «Забайкаллес» комбинадай леспромхозуудта байрын гэрнүүдые бариха хахад жэлэй түсэб муу бэшээр дүүргэгдэжэ байна.

Гэхэ зуура, леспромхозуудта гэр байра барилга жэгдэ һайнаар ябуулагданагүй. Барилгада һаад ушаруулдаг дутагдалнууд үшөөл олон байһаар. Зарим леспромхозуудай хүтэлбэрилэгшэд барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөриие гүйсэд хэрэглэжэ шаданагүй, барилгын хүдэлмэриие үргэдхэхэ арга боломжоёо зүбөөр хэрэглэнэгүй. Барилгын бүтэхэһөө урид мүнгэеэ ондоо хэрэгсэлдэ гаргашалжархихашье ябадал бии. Илангаяа Хандагатайн, Худанай леспромхозуудта, Онохойн модоной комбинадта, Байгалай модоной заводто барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөри гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй. Хориин, Хандагайн, Черемуховска, Ээриин леспромхозуудта барилга бүришье унжагайгаар ябуулагдана. Хориин леспромхоздо нёдондо жэл барилгада һомологдоһон мүнгэнэй 59 процентнь хэрэглэгдээ. Тиихэдэ байрын гэр барилгада һомологдоһон мүнгэнэй оройдоо 14,6 процент гаргашалагдаһан байна. Тус леспромхозой директор нүхэр Чаман барилгын хүдэлмэриие түргэдхэхэ талаар шухала хэмжээ абанагүй.

Эдэ баримтанууд дээрэһээ харахада зарим леспромхозуудай хүтэлбэрилэгшэд барилгын асуудалда анхаралаа хүсэд табинагүй. Модошодые һайн байра байдалаар хангаха гээшэ тон харюусалгатай хэрэг мүн. Тиимэһээ энэ хэрэгые һайжаруулха тушаа леспромхозуудай партийна, профсоюзна, комсомольско организацинууд бүхы хүсэеэ элсүүлхэ ёһотой.

И. Васильев.

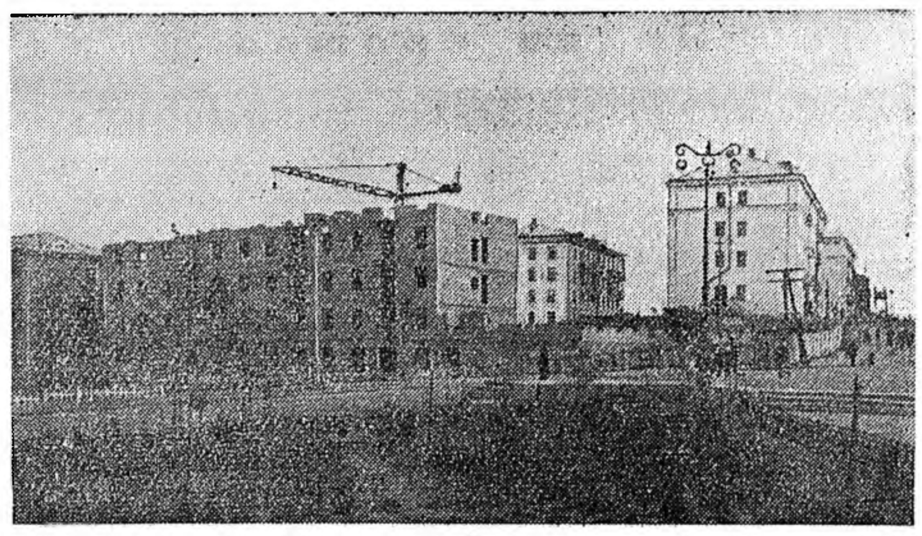

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удэ городой Железнодорожно районой соцгородуудай нэгэндэ баригдажа байһан байрын гэрнүүд харуулагдана.

Л. Хайдуровай фото.

Шэнэ байрада һайндэрлэхэнь

Мэнэ һая болотор Улан-Удын паровозо-вагонно заводой барилгын шэнэ талмай дээрэ хирпиисэ, модо шулуун болон бусад хэрэгсэлнүүд эмхи гуримгүйгөөр, эндэ тэндэ обоолоотой, участогуудыень илгахааршье бэшэ байдаг бэлэй.

Энэ талмайн шэнжэ түхэлынь һүүлшын һара хахадай туршада танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа. Шэнээр баригдаһан хэдэн дабхар һайхан гэрнүүд холоһоо жэрылдэжэ харагдана. Олохон гэрнүүдэй газаагуур айлай ажаһуудалда хэрэгтэй жэжэ барилганууд хэгдэжэ хашаалагдаа, мүн шэнэ үйлсэнүүд бии боложо байна.

Заводой барилгашад цехүүдэй коллективүүдһээ дутуугүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр Агууехэ Октябриин революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан, байрын 14 гэрэй барилга энэ жэлэй июниин 1 хүрэтэр дүүргэжэ, ашаглалгада оруулха гэһэн уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ байна. Мүнөө эдэ гэрнүүдэйнгээ барилгые дүүргэжэ, доторхи гоёлтыень дууһахадүтэлөө. Заводой олон хүдэлмэришэд нүхэд Бадайкин, Шарашев болон бусад баригдаһан эдэ гэрнүүдтэ квартира абажа, түмэрзамшадай һайндэрые шэнэ байрада угтахаар хүлеэжэ байна. Тиимэһээ заводой үнинэй хүдэлмэришэд, мүнөө пенсидэ гараһан нүхэдшье миин хараад һуунагүй, барилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Илангаяа заводой газогенераторна станциин коллектив шлако-блогоор барижа байһан гэрэйнгээ хүдэлмэриие ехэ түргэнөөр, һайнаар ябуулна. Тус станциин коллектив энэ гэрээ бүри һаяар дүүргэжэ, июниин 30-да шэнэ гэртээ зөөжэ орохын тула үглөөнһөө үдэшэ орой болотор хүдэлмэрилнэ. Гэрэй ханые штукатурдалга дээрэ нүхэд Роднина, Ушакова, модошо дархашуул нүхэд Калтович, Довгашев гэгшэд халаан соо тус бүридөө хоёр нормо дүүргэнэ.

Мүн эдэ гэрнүүдһээ гадна заводой коллективэй хүсөөр үшөө олон шэнэ гэрнүүд баригдажа байна.

С. Черненко.

Түрүү барилгашадай нэгэн

Михаил Таракановский Кяхта городто баригдажа байһан ээрэлгын трикотажна фабрикада 1955 онһоо хүдэлжэ захалаа һэн. Тэрэ үедэ залуу нүхэр Таракановский барилгын мэргэжэлгүй байһан дээрэһээ абаһаар элдэб ажалда ябадаг байгаа. Гэбэшье, хэжэ байһан ажалдаа тэрэнэй оролдосотойгоор хандадаг, шадамар бэрхэ хүдэлмэришэ байһаниинь олондо элеэр харагдажа, уданшьегүй барилга-хабсаралгын бригадада оруулагдаһан юм.

Тэрэ үедэ фабрикын байрын торхонууд үндыжэ, барилга дээрэ арматурщигууд олоор хэрэгтэй болоод байгаа. Нэгэтэ прораб барилгашадта хандажа, «арматурщик болохо дуратай хүн бии гү? Энэ шэнэ мэргэжэлдэ хэдэн хүниие һургаха хэрэгтэй болоо» гэжэ хэлээ бэлэй. Тэндэ байһан хүдэлмэришэд Таракановскиие арматурщигай курсада эльгээхые барандаа дурадхаа һэн...

Тэрэ гэһээр тиимэшье удаан саг үнгэрөөгүй. Хоёр-гурбан жэлэй туршада нүхэр Таракановский фабрикынгаа арматурна хүдэлмэри дээрэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

—Фабрикын гол корпусуудые, мүн станогуудые тодхохо талмайнуудые бүхөөр барихын тулада досоогуурнь түмэр армагуудые татажа үгэхэ хэрэгтэй. Энэ ажал хэхэ зуураа, халаан бүхэнэйнгөө нормые холо үлүүлэн дүүргэнэб, эрхим шанарай түлөө тэмсэгшэб,—гэжэ нүхэр Таракановский омогтойгоор мэдүүлнэ.

Ажалай энэ новатор хүдэлмэридөө жэшээ харуулхаһаа гадна гүрэнэй зөөридэ эзэн ёһоор хандадаг, ёһотой үнэн сэхэ хүн.

К. Карнышев.

Булагай эхиндэ

> Иволгын аймагай 17-дохи партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Илья Терентьевич Кулаков эрье хонидые эрхимээр таргалуулна, ямаадһаа эшэгэ олоор абана. Мүнөө жэлдэ энэ хонишон томо эрье хонин бүхэниие 75 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушааха, эхэ ямаан бүхэнһөө хошоод эшэгэ абажа түлжүүлхэ уялга абанхай.

Наранай шангааршье шараха, бүгшэм халууншье гээшэнь аргагүй. Эгээл үдын халуунай захалжа байһан үе байгаа. Хүтэл дээрэ гарамсаарнай урдамнай хүхэ ногоон зүлгэ боложо, һэбшээ һалхин үлеэжэ захалшаба. Эгээ энэ үедэ харгын зүүн тээхи бооридохоно жэгтэй зохидхон зүлгэ дээрэ нэгэ һүрэг хони ямаан бөөгнэрэн эдеэлжэ ябахань харагдана.

—Тиимэл ха һэн, манай Илья Терентьевич тэрээнээ юундэ алдаха һэм. Эгээл тааруу сагта хонидоо булаг дээрэ оруулаад байна. —гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Иван Андреевич Катенев хүхюутэйгээр хэлэнэ.—Үдэрэй шанга халуунай боломсоор хонидоо иигэжэ булаг дээрэ оруулаад уһалдаг, бага зэргэ хуруулдаг, һэрюусүүлдэг, тиигээд дахин бэлшээридээ гарадаг байна бшуу.

Гартаа модо тулаһан үндэр бэетэй хүн зүүн боорёор хонидоо тэхэрюулжэ ябахань харагдана. Һая нооһоо хайшалуулһан архагар архагар томо бэетэй, зариманиинь хятаралдаһан эбэрнүүдтэй эрьенүүд булагһаа уһа уугаад хажуу тээшээ гаража, зариманиинь ногоошье шэмхэлнэ, садаһан зариманиинь бухиндаагаа гаргангаа лус-лас байтар мүргэлдөөдшье абана. Һүрэг соо дархагар томо эбэртэй тэхэнүүдшье, хара бараан ямаануудшье олон.

Холо саанаһаа энеэбхилһээр ерэжэ, хонишон манаар мэндэшэлэлдэнэ.

—Зай Илья Терентьевич. эрьенүүднай хэр таргалжа, хүшэ абажа байна гээшэб? Ямаануунай ямар бэ?—гэжэ Иван Андреевичын асуухада хонишон һүрэг руугаа хаража: «эдэл иигэжэ мүргэлдэжэ, дэбхэншээлдэжэ ябанал даа» гээд энеэбхилнэ.

Нүхэр Кулаков хонишоноор хүдэлжэ захалһаар үни удаанайшье бэшэ юм. Тиибэшье колхозойнгоо дүй дүршэлтэй хонишодто туһалуулжа, заалгажа байгаад хони, ямаа харууһалха, эдеэлүүлхэ талаар нилээд дүршөө, шадамар болоо. Үнгэрэгшэ үбэлдөө үбһэ тэжээл багатай байбашье, хонидоо бүхэли үбэлдөө һэтэ адуулжа, тураангүйгөөр, үхэл гарзагүйгөөр ногоон дээрэ гаргаа. Мүнөө эрьенүүд бэлшээриин ногоондо садажа, түлэг таргалжа байна. Һүрэг соонь ямаануудһаа гадна 356 толгой эрье хонид бии. Тэдэнэй зуу гараниинь 3—4 наһатай томо эрьенүүд. Эдэниие тээсгэн шэгнэхэдэ нэгэ нэгэниинь дунда зэргээр 57 килограмм татаһан байна. Эдэ эрьенүүдээ намар болотор һайнаар бэлшээн таргалуулаад, нэгэ-нэгыень дунда зэргээр 75 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушааха гэһэн уялга хонишон абанхай. Тиихэдэ түлгэ, шүлгэн эрьенүүд 50 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушаагдаха юм. Мүнөө жэлдэ хамта 250 толгой эрье энэ отараһаа гүрэндэ тушаагдаха.

—Эрьенүүдээ һайнаар таргалуулхын тулада шадаал һаа удаан саг соо бэлшээхэеэ оролдоноб. Үдэрэй халуундашье хургажа балай байлгалтагүй, хирэ-хирэ болоод лэ булагай хүйтэн уһанһаа уһалжа дахин бэлшээридэнь гарганаб. Зунай халуунда садатарынь һайнаар эдеэлүүлжэ байгаагүй хада хонид балай һайнаар таргалдаггүй,—гэжэ нүхэр Кулаков хөөрэнэ.

Энэ отарынхид хонидоо үглөөниинь бэлшээридэ эртэ гаргаад, үдэшэ орой болотор бэлшээнэ. Үдэрэй халуунда бөөгнэржэ хурахаяа һанахадань, туужа, тараажа ябаад эдеэлүүлдэг, һэбшээ һалхитай үндэр хада добонуудай оройгоор ябуулдаг, хирэ-хирэ болоод булагай хүйтэн уһаар уһалдаг байна. Тиихэдэнь хонид һайнаар эдеэлнэ. Хонид тэжээлэй дабһаар дутаагданагүй. Һая отарын эрьенүүд нооһоёо хайшалуулжа, халуудахаяа болиходоо бүришье һайнаар бэлшэдэг болоо.

Урдань Хүйтэн Булаг нютагта ямаад аргагүй олон байһан аад, һүүлэй жэлнүүдтэ ехээр хороогдошоо һэн. Иимэ ушарай болоод байхада колхозой зарим хүтэлбэрилэгшэд «ямаа бариһанай хэрэггүй, мүртэй олзо доход үгэнэгүй» гэжэ ямаануудаа оройдонь үгы болгохо дурадхал оруулһан байна. Тиигэжэ нёдондо намартаа нилээд олон ямаанууд үүсэлэгдэшэһэн, гүрэндэ тушаагдаһан байгаа, Энэ ябадалые Илья Терентьевич ехээр буруушаажа, ямаануудаа олошоруулха тухай дурадхал колхозойнгоо правленидэ оруулаа һэн. Энэ дурадхалыень колхозой хүтэлбэрилэгшэд бүхы талаһаань хаража үзөөд, эхэ ямаануудые нүхэр Кулаковой отарада даалгажа үгэхэ гэжэ шиидхэһэн байна. Тиихэдэнь Илья Терентьевич арсалтагүйгөөр эрье хонид дээрээ үшөө ямаануудые даажа абаһан байха юм. Һүрэг хонид соо ямаануудые оруулаад бэлшээхэдэ аргагүй хүндэ байдагынь мэдээжэ.

Юундэб гэхэдэ, ямаан ехээр ябуултадаг, бушуу габшагай тула хонидто хүсэгдэдэггүй.

—Хэрбээ ямаануудые дуран соонь орхёо һаа, хонидые зада шэрэжэ, мүртэйгөөр эдеэлүүлдэггүй. Тиимэһээ саг үргэлжэ бусаажа, тэхэрюулжэ ябаха хэрэгтэй болодог, —гэжэ хонишон хэлэнэ.

Иигэжэ түрүү хонишон бэрхэшээлнүүдһээ айнгүйгөөр колхоздоо ямаануудые олошоруулхын түлөө оролдожо байна. Мүнөө 63 толгой эхэ ямаатай. Тэдээнһээ 74 эшэгэ абаад, гарзагүйгөөр түлжүүлээ. Тиигээд үшөө ерэхэ намартаа адагынь 50 толгой ямаа хэнзэлүүлхэ гэжэ байна. Ямаанууд хоёрдохёо ороондо оронхой. Август һарада хэнзэ эшэгэд абтахаар хараалагдана. Энэ жэлдэ нүхэр Кулаков 63 эхэ ямаанһаан адагынь 120 эшэгэ түлжүүлхэ уялга абанхай.

— Ямаа үсхэхэеэ болихо гэжэ зарим хүнүүдэй хэлсэгшэ тон буруу. Ямаан тон үдэсэтэй, үнэ сэн ехэтэй хөөбэри үгэдэг байһыень мартажа болохогүй. Гүрэндэ хөөбэришье хэрэгтэй гээшэ. Мүн ямаанай мяхан һайн, арһаарнь даха оёходо дулаан,—гэжэ Илья Терентьевич хөөрэнэ.

Энэ отарынхид мүнөө жэлдэ томо ямаан бүриһөө дунда зэргээр 370 грамм һайн шанартай хөөбэри абаа. Ямаанай 100 грамм хөөбэри 27 түхэригтэ сэгнэгдэдэг. Тиихэлээрээ нэгэ ямаан бүхэнэй хөөбэриһөө 100-гаад түхэригэй олзо ороо. Энээн дээрэһээ харахада ямаан хониһоо дутуугүй олзо колхоздо үгэнэ. Хөөбэриһөө гадна, ямаанай нооһон хониной нооһонтой адли сэнтэйгээр гүрэндэ абтадаг. Һаядаа отарынхид ямаануудайнгаа нооһо хайшалха гэжэ байна. Ямаан бүхэнһөө 200—300 грамм нооһон хайшалагдахаар хараалагдана.

Саашадаа ямаа түргэнөөр олошоруулхын түлөө колхозой правлени шухала хэмжээ абажа захаланхай. Жэшээлхэдэ, эшэгэ олоор абаһанай түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэри үгэхэ шэнэ гурим тогтоогдоо. Энэ гуримай ёһоор түсэбһөө гадуур абаһан эшэгэдэйнгээ хахадыень ямаашан ажалай нэмэлтэ түлбэридэ өөрөө абаха болобо. Мүнөө жэлдэ нүхэр Кулаковой отарынхид 62 эшэгэ абаха түсэбтэй байһан юм. Харин тэдэнэр ямаануудаа хэнзэлүүлжэ, хамта 120-һоо үсөөн бэшэ эшэгэ абахаар хараална. Тиихэлээрээ түсэбһөө гадуур абаһан 60-аад эшэгэдэйнгээ 30-ыень колхоздоо үгөөд, бэшыень ажалай нэмэлтэ түлбэридэ өөһэдөө абаха болоно бшуу.

Иигэжэ дүршэлтэй хонишон Илья Терентьевич Кулаков эрьенүүдые һайнаар таргалуулжа, гүрэндөө тарган мяха тушаахын, колхозойнгоо ямаа түргэнөөр олошоруулхын түлөө тэмсэжэ байна.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ.

Сэлэнгын аймагай «Коммунизм» колхоз мүнөө жэлдэ хэдэн зуун эрье хонидые зунай бэлшээриин үедэ таргалуулжа, гүрэндөө тушаахань. Эрье хонин бүхэниие 50 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр, тарганаар гүрэндэ тушаахын тулада эндэхи хонишод бүхы оролдосоо гарган ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зондуй Вандановай даадаг отарын эрье хонид бэлшээжэ ябана.

Ц. Дондоковой фото.

Манай республикын һонин

Эрхим орошон

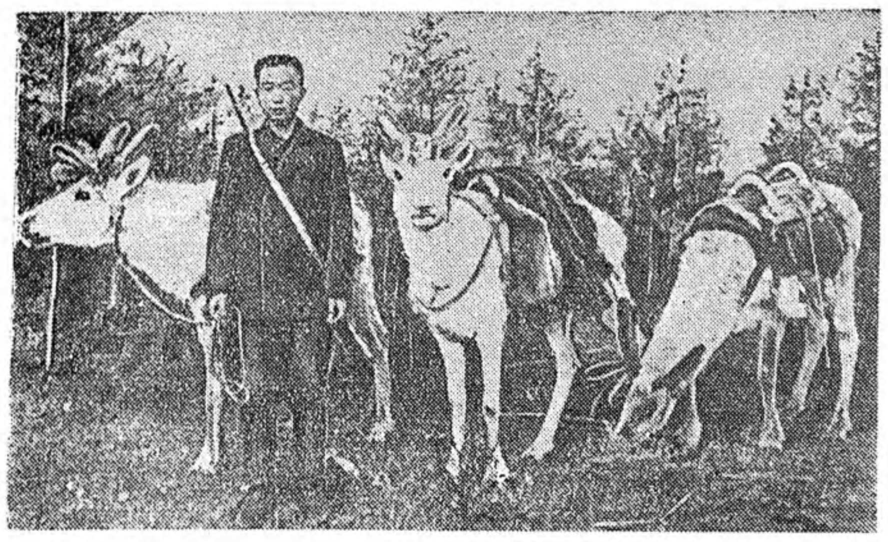

Ахын аймагта уула хада-нуудаар оро сагаанай хоолло-хо тэжээл ягель гэжэ хүбхэн элбэгээр ургадаг. Оронууд (сагаанууд) үбэлдөө, зундаа хү-нэй бэлдэһэн байра хэрэглэ-дэггүй, ангуушанай һанаһан газарта хүрэдэг амитан. Үбэ-лэй сагта саһанай ехэ ородог, морёор ошохо аргагүй газар-та ангуушад сагаа унажа аг-надаг байна.

Орлигой сомсоведэй «Улаан малшан» колхозой орошон Доржо Бамбалаев 148 толгой оро (сагаанууды) «Дабаата» гэжэ газарта харууһалжа бай-на. Энэ жэл 30 толгой инзага абаха байһан аад, мүнөө 38 толгой инзага абаад, һайнаар түлжүүлжэ байна.

Нүхэр Бамбалаев һүрэг са-гаануудаа олон болгохын түлөө ехэхэн оролдого гаргана, һайн бэлшээринүүдтэ адуулна. Ужажам хоройнуудые барижа инзагатай оронуудаа амяа-раййнь байлгадаг. Сагаануу-даа тэжээлэй дабһаар үргэл-жэ хангана, һула табижа адуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Бамба-лаев оронуудайнгаа хажууда байна.

П. Жужавай фото ба текст.

БАРИЛГА ХЭГДЭНЭ

Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой барилгын бри-гадын модошо дархашуул Ц. Рад-наев, Э. Ринчино, Х. Дармаев, шо-фёр Ц. Улзытуев гэгшэд үдэрэйнгөө нормые 120—130 процент дүүргэнэ. Май һарада тэдэнэр Улюнханда шэнэ кузница барьяа, Кучигертэ культбаза барижа дүүргэбэ.

Мүнөө модошод Гараһан ба На-маа гэжэ нютагуудта малшадай шэнэ гэрнүүдые барижа байна.

Г. Бадмаев.

58 ЦЕНТНЕР НООҺОН ТУШААГДАА

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэм-жэтэ хүдөө ажахын артельдэ хони хайшалалгын халуун хүдэлмэри ябажа байна. Энэ артельдэ Үшөө-тэйн МТС-эй агрегат хүдэлмэрилнэ. Агрегадые дүй дүршэлтэй механи-затор Петр Южиков хүтэлбэрилнэ.

Тус артельдэ мүнөө үедэ 3 мян-га гаран хонин хайшалагдаа. Бэ-лэдхэлэй пунктда 58 центнер һайн шанартай, нарин ба нарибтар ноо-һон тушаагдаа. Хони хайшалалга дээрэ Антонида Шахмаева, Цырем-пил Домбоева, Галина Майборода, Надежда Бодиева гэгшэд эрхим ажалаараа шалгарна. Тэдэнэр үдэртөө 40—50 хони хайшална. Ноо-һо хайшалаашад үдэрэйнгөө нор-мые үлүүлэн дүүргэхын тула бүхы хүсэеэ гаргана.

Б. Чагдуров.

КОЛХОЗОЙ АМАРАЛТЫН БАЙШАН

Түнхэнэй аймагай «Путь к ком-мунизму» колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ «Аршан» курорт шадар амарал-тын 2 дабхар байшан барьһан юм. Үнгэрэгшэ 1956 ондо 120 колхозни-гууд тус байшанда амаржа гараа.

Колхозой амаралтын байшан Кынгэргэ горхоной эрьедэ үзэс-хэлэн гоё һайхан байгаалитай газарта оршоно. Амарагшадай байха таһалгануудтай, пружинатай ялагар сагаан оронууд, тумбочка-нууд, гэрэл гэхэ мэтэ шухала хэрэг-сэлнүүд бии. Мүн ехэ һайн тохи-рэлгэтэй амаралтын таһалгадань шатар, даам, биллиард ба бусад нааданууд олон, библиотекэ бии.

Энэ жэлдэ хамта 200 гаран кол-хозник эндэ ерэжэ амарха юм. Мүнөө 25 хүн ерээд амаржа байна. Тус байшаниие даагша нүхэр Яб-жанов амарагшадай эрилтые ехэ һайнаар хангана.

Б. Бирбаев.

Дархан Цыденжаповай һайшаалта хэрэг

Зэдын аймагай Кагановичын нэ-рэмжэтэ колхозой түрүү модошо дархан нүхэр Б-Д. Цыденжапов өөрынгөө бүлөөр Дабхарай Ара гэ-жэ нютагта 1000 хониной багтаха үбэлэй типовой байра барижа эхи-лээ. Энэнь 70 метр ута, 10 метр үр-гэн, хурьгадай байха таһагуудтай байха юм. Нүхэр Цыденжапов хэ-дэн жэлэй турша модошо дарха-наар ажаллажа ехэ дүй дүршэлтэй болоо. Энэ барилгаа Октябриин революциин 40-дэхи ойн һайндэр-болотор дүүргэхэ гэжэ Цыденжа-повтан уялга абаба.

Д. Доржиев.

Баргажанай булган

1916 ондо Баргажанай запо-ведник эмхидхэгдэһэн юм. Ок-тябрьска революциһаа урда тээ баргажанай булган ехэ хюдалгада орожо, үсөөрөө. Жэшээлхэдэ, 1899 ондо 60 мянган булган баригдаһан байгаа һаа, 1910 ондо оройдоо 10 мянга баригдаһан байгаа.

Советскэ засагай жэлнүүдтэ энэ үнэтэ ангые хайра гамгүй-гөөр хюдалга хоригдоһон бай-на.

Тиигэжэ Баргажанай булга-най заповедник өөрынгөө үүр-гые амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа. Байгал далайн зүүн урдахи эрье шадар баргажан уулын баруун хажуу тээ бул-ган элбэгжэһэн. Харин үр-дань булганай байрладаггүй «Святой нос» гэжэ хахад арлада эдэ үнэтэ амитад үзэг-дэдэг болоо бэлэй. Түрүүшын булган энэ нютагта 1938 ондо ерэжэ гэжэ тухайлагдана. Бар-гажанай уулаһаа «Святой нос» хүрэхын тула булган 18 кило-метр үргэнтэй Гивыркуйска уһанай гарам гаталһан байха булганай тоо 5,6 дахин олон болоһон байна.

Булган элдэб жэжэ хулга-наануудые, шубуу шонхор ба-рижа эдихэһээ гадна, хушын һамарта дуратай юм. Тиин энэ жэл лэ булган һархяаг эдидэг гэжэ анха түрүүнэ элирүүлэг-дэбэ.

ЗАПОВЕДНИГТЭ АЖА АМИДАРДАГ БУСАД АМИТАД ТУХАЙ

Энэ заповеднигтэ булганһаа гадна бусад үнэтэ ан гүрөөл-нүүд байрладаг юм. Тон гүнзэгы (1,5—2 метр) са-һатай байдаг дээрэһээ эндэ бо-дон гахай, гүрөөһэн, доргон гэ-хэ мэтэ ангууд байрладаггүй юм. Зүгөөр хандагай, буга, һо-гоон гэхэ мэтэ томо ангууд тэндэ олон. Һогоон хада хаб-сагайтай үндэр газарта байр-ладаг. Ушарынь гансал иимэ газарта тэрэ түргэн солбоноор гүйжэ арьяатанһаа бэеэ хам-гаалжа шададаг юм.

Мүн эндэ саб сагаан үен, охотноон гэжэ амитад олон. Һүүлэй үедэ заповеднигтэ үен

юм. Мүнөө булганай иигэжэ нүүхэ ябадал юрын үзэгдэл болонхой.

1934 ондо хэдэһэн тоо бү-ридхэлэй ёһоор тус заповед-нигтэ 10,8 квадратна километр бүхэндэ нэгэ булган байгаа һаа, 1954 ондо 2 квадратна километр бүхэндэ 1 булган байрладаг болоһон байха юм. Иигэжэ 20 жэлэй хугасаа соо тон хомор болоо. Яахадааб гэ-хэдэ булганай эдихэ тэжээлые тэрэнэй хэрэглэдэг тула бул-ган үенэ тон дурагүй, хара-һан лэ газартаа тэрэниие ба-рижа эдидэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баргажа-най үнэтэ булган байна.

О. Гусевай текст, Е. Ринчиновагай фото.

КНДР-эй правительствын хэһэн мэдүүлгэ

ПХЕНЬЯН, июниин 26. (ТАСС). Мүнөөдэр КНДР-эй Гадаадын хэ-рэгүүдэй министерствын хэблэлэй таһагта пресс-конференци болобо. Тэндэнь КНДР-эй правительствын хэһэн мэдүүлгэ тунхаглагдаа.

Һүүлэй үедэ США-гэй хүтэлбэ-рилхы бүлэгүүд даб дээрэхи эблэ-рэлгэ тухай хэлсээе эбдэн, Урда Корейдэ шэнэ зүйлэй буу зэбсэг эльгээхэ тушаа хэдэ хэдэн хуули буса ябуулгануудые хэбэ гэжэ тэрэ мэдүүлгэ доторнь хэлэгдэнэ.

Даб дээрэхи эблэрэлгэ тухай хэлсээе эбдэһэн американска та-лын шэнэ ябуулганууд хадаа буу зэбсэг ниитэдэнь хорооха тушаа, атомна болон водородно зэбсэг хэ-рихэ тушаа эб найрамдалда дура-тай дэлхэйн арадуудай хүсэл эр-мэлзэлгэдэ зүришэнэ, Корейдэхи болон Алас Дурнадахи түшүү-рилтэ байдалые бүри шахардуу болгоно, даб дээрэхи эблэрэлгын хэлсээндэ зүришэн, Корейдэ шэнэ дайнай аюул улам ехэ болгоно.

Корейдэ эсэргүүгээр американ-ска хүтэлбэрилхы бүлэгүүдэй да-хин хэһэн хорото ябуулганууд ту-шаан болоһон ушар бэшэ юм. США-гэй «хүсэ баримталгын» эзэрхэг тү-римхэй гадаадын политика хаа хаанагүй буруу һүрэжэ байна гэжэ Корейдэ эблэрэлгэ баталгадаһанай һүүлээрхи уласхоорондын байдал харуулаа.

США-гэй эзэрхэг түримхэй бүлэ-гүүд уласхоорондын байдалые да-хин түгшүүрилтэй муу болгоно, тэдэ бүлэгүүд атомна дай бэлэдхэ-жэ, арадуудта ехэ аюул тохёолдуул-на.

КНДР-эй правительствын хэһэн мэдүүлгэ дотор даб дээрэхи эблэ-рэлгэ тухай хэлсээе Холбоото Шта-дуудай эбдэһэн олон тоото барим-тануудые харуулагдана. Американска талынхидта орходоо Корей-Хи-тадай талынхид даб дээрэхи эб-лэрэлгэ тухай хэлсээе нарикаар са-хижа, энэ эблэрэлгые бата бэхи эб найрамдал болгохоёо бүхы хүсөөрөө оролдодог байгаа, оролдоношье гэ-жэ мэдүүлгэ дотор саашаа хэлэгдэ-нэ.

Корейе амгалан ёһоор нэгэдүүл-хэ зорилгоор КНДР-эй правитель-ство Урда, Хойто Корейн хоорондо экономическа болон культурна хол-боо барихаа бэхижүүлхэ тухай оло дахин дурадхаа һэн. Харин бүхы сэрэгүүдые Корейн газарһаа гаргажа, даб дээрэхи эблэрэлгые бата бэхи эб найрамдал болгохо гэжэ Корейн эгээн шухала, хойшолуулаг-дашагүй асуудал болоно.

Хэрбээ даб дээрэхи эблэрэлгэ ту-хай хэлсээе американска талынхи-дай хараадаа абангүйгөөр Урда Ко-рейдэ шэнэ янзын буу зэбсэг эль-гээхээр байгаа һаань, США-гэй правительство энээнэйнгээ аюулта хойшолонгой түлөө харюусаха ёһо-той гэжэ КНДР-эй правительство түгэсхэлдэ тэмдэглэнэ.

Президент Эйзенхауэрай хэһэн пресс-конференци

ВАШИНГТОН, июниин 26. (ТАСС). Мүнөөдэр президент Эй-зенхауэрай ээлжээтэ пресс-конфе-ренци болобо. Президентдэ табиг-даһан асуудалнууд хадаа атомна болон водородно зэбсэг туршалгые болюулха асуудалда Америкын оло-ниитэ зоной имагта ехэ анхаралаа табидаг тухай, мүн энэ асуудалаар Эйзенхауэрай бодол, Сагаан Бай-шангай ба Даллесай мэдүүлгэнүүд дотор гараһан алгасаа худхаляан тухай американхидэй һанаагаа зо-божо байһые гэршэлнэ.

Атомна болон водородно зэбсэг туршалгые болюулха тушаа США-гэй хараа бодол тухай хэлэхыень президентһээ гүйхадань энэ зэбсэг туршалгые түсгаар болзорто бо-люулха ябадал хараалһан дурад-халнуудые США оруулаа гэжэ Эй-зенхауэр хэлээ. Энэнь үнгэрэгшэ пресс-конференци дээрэ өөрынь хэлэһэн үгэнүүдтэ зүришэнэ.

Туршалгые болюулха тухай асуу-дал мүн тэрэшэлэн ондоо талатай юм гэжэ президент хэлээ. Энэ асуу-дал юунтэй холбоотойб гэхэдэ, мү-нөө үедэ США-гэй хэдэн эр-дэмтэд «сэбэр» бомбо гэдэгые (тайлбарилан хэлэбэл радиоактивна бага хоротой бомбо) гаргажа байна гэжэ президент хэлэбэ. Хү-дэлмэрээ үшөө 4—5 жэлэй туршада хэжэ үргэлжэлүүлхэ арга манда үгыт, тиигээ һаа тон сэбэр бомбо абахадын гэжэ тэдэ эрдэмтэд на-мда хэлэнэ гэжэ Эйзенхауэр саа-шань үргэлжэлүүлбэ.

Президентһээ саашань һураһан асуудалнуудһаа харахада, «сэбэр» бомбо гэдэгые бүтээхэ зорилгоор туршалгануудые хэжэ үргэлжэлүүл-хэ тухай «баримтанууд» корреспондентнүүдэй һанаае дүүргэбэгүй. «Сэбэр» бомбо гээшые юун гэжэ ойлгоноб, ерээдүйн дайнда «муу-хайшье» бомбонуудай хэрэглэгдэхэ-гүй байһаниие хэн мэдэб гэжэ гэжэ корреспондентнүүд Эйзенхау-эрһаа һураба. Президент энэ асуу-далдань хүнэй этигэхээр мүртэй ха-рюу үгэжэ шадаагүй.

Оронойнгоо дотоодын байдал ту-хай асуудалнуудта харюусахадаа, Эйзенхауэр мүнгэ химда болохо аюулай бии байһые мэдээрээд, һүүл-шын һарада юумэнэй үнэ түргөөр хүндэржэ байна гэжэ хэлэбэ.

Пхеньянда ехэ митинг болобо

ПХЕНЬЯН, июниин 26. (ТАСС). Урда Корейе Америкын атомна ба-за болгохо тушаа США-гэй хүтэл-бэрилхы бүлэгүүдэй хэжэ байһан хуули буса шэнэ ябуулганууд тухай КНДР-эй правительствын хэһэн мэ-дүүлгые Корейн арад нэгэн һана-гаар дэмжэнэ.

Мүнөө үдэшэ Пхеньянда ехэ ми-тинг болобо. Корейдэхи эблэрэлгэ тухай хэлсээе эбдэхэ гэһэн амери-канска талынхидай нэдэлгэдэ эсэр-гүүгээр Корейн түб хотын ажалша-дай хэһэн энэ митингдэ 300 мян-ган хүн хабаадалсаа.

КНДР-эй Арадай Дээдэ Хуралай Президиумэй түрүүлэгшэ Ким Ду Бон болон Корейн ажалай партиин бусад хүтэлбэрилэгшэд митингдэ хабаадалсаа.

Социализмын оронууд харилсан ажалладаг, бэе бэедэ ехээр туһалалсадаг болоо

Европа, Азиин социалистическэ хэдэ хэдэн оронуудай правитель-ствонуудай, тэрэшэлэн коммунисти-ческэ, хүдэлмэришэнэй партинуу-дай делегацинууд үнгэрэгшэ, мүн энэ жэлэй туршада хэдэн дахин уул-зажа, шухала асуудалнуудые зүб-шэн хэлсэһэн байна.

Пролетарска интернационализмын бата бэхи хуули ёһые баримталдаг социализмын оронууд улам нягта барисаатай болоно байна гэжэ эдэ хэлсээнүүд болон уулзалганууд дээ-рэһээ элирэн харагдана. Социализ-мын оронууд бэе бэедээ аха дүүгэй ёһоор саашадаашье туһалалсахаар, экономическа харилсаагаа улам һайжаруулхаар бэлэн байна гэжэ мүн лэ эдэ хэлсээнүүдэй үедэ эли-рэн харагдаба.

I

Социализмын дайсад һүүлшын һа-ранууда болоһон ушарнуудые һа-баашалан, уласхоорондын комму-нистическэ, хүдэлмэришэнэй хүдэ-лөөндэ хоро хүргэхые оролдоһон байна. Дэлхэйн ажалшад хоорон-доо хани барисаагүй, социалисти-ческэ лагериин оронууд бэе бэе нэ-длэгүй болоно байна гэһэн худал хуурмаг үгэ социализмын дайсад тараана.

Социализмын оронуудай нэгэн бо-лохо арадай Венгридэ туһалха зо-рилгоор социализмын хүсэ ехэтэ ла-герин али аэргээр нэгэдэн жагса-наниинь Венгридэ болоһон револю-цида эсэргүү буһалгаанай үедэ, бу-һалгаа үүсхэгшэдэй бута сохигдо-һоной һүүлээршье илангаа элеэр харагдаа һэн.

Советскэ Союзай туһалһанай, тэ-рэшэлэн социализмын бусадшье оронуудай дэмжэһэнэй ашаар рево-люцида эсэргүү буһалгаашадые Венгриин арадай даран сасуунь со-циалистическэ лагериин оронуу-дһаа арадай. Венгридэ эдеэ хоол, промышленностидань хэрэглэгдэхэ түлишэ, түүхэй эд абаашагдажа эхи-лээ һэн. Социалистическэ оронууд бэе бэедээ иигэжэ аха дүү ёһоор туһалалсана.

Социалистическэ оронууд хоорон-доо харилсахадаа заримдаа алдуу-шье гаргадаг, элдэб бэрхэшээлтэй ушардаг байна. Юуб гэхэдэ элдэб шэнэ хэрэгтэ алдуу эндүүгэй гара-даг элитэ. Гэхэ зуура иимэ ал-дуу эндүүнүүд тэрэ дороо хараада абтажа, заһагдадаг юм. Дээрэ хэ-лэгдэһэн Москвада болоһон совет-ско-польско хэлсээн элеэр гэршэлэн харуулаа. Тэрэ хэлсээнэй үедэ ехэ дүү хоёр ороной хоорондохи харил-саан улам һайжаруулагдаа һэн.

Социалистическэ гүрэнүүдэй тү-лөөлэгшэдэй Москвада шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэ-нэйнь ашаар социалистическэ на-цанууд бүри нягта барисаатай бо-лоо. Социалистическэ оронуудай хоорондохи политическэ, экономиче-ска культурна харилсаае сааша-дань улам һайжаруулха тушаа тодорхой хэмжээ-ябуулганууд Москвада бо-лоһон хэлсээнүүдэй үедэ харагдаа. Эдэ хэмжээ-ябуулганууд бэелүүлэгдээд байхада социалисти-ческэ лагериин оронуудай харил-саан улам һайжарха байна.

II

Социализмын лагерьта нэгэдэһэн оронууд булта капитализмын сис-темэһээ таһаран уһаһан юм. Эдэ оронуудай нэгэ зариманиинь эконо-мическа талаараа һайһаар хүгжэ-һэн, нүгөө зариманиинь гээдэнги муу байдалтай байгаа. Экономи-коёо ехээр хүгжөөһэн капитализ-мын системэдэхи оронууд муугаар хүгжэһэн, гээдэнги оронуудые өөһэ-дынгөө мэдэлдэ оруулхые оролдо-дог. Латино-американска гүрэнүүд, тэрэшэлэн Европын, Азиин олоон гүрэнүүд эгээл иигэжэ США-гэй мэдэлдэ бүхөөр орошоһон байна.

Социализмын оронуудай харил-саан капитализмын оронуудайхида орходоо тад ондоо юм. Экономико болон техникээрээ хүгжэнги социа-листическэ оронууд гээдэнги оро-нуудта ехээр туһалдаг.

Экономическа туйлай ехэ хүсэтэй, хүгжэнги техникэтэй, социализм байгуулгын талаар угаа ехэ дүй дүршэлтэй болоһон Советскэ Союз арадай демократиин оронуудта илангаа ехээр туһална.

Советскэ мянга гаран предприя-ти, миллион гаран хүдэлмэришэд болон инженернүүд арадай Хита-дай захилые мүнөө үедэ бүтээжэ байна. Советскэ Союзай туһалам-жаар хитад ханинарайнай бүтээ-жэ байһан бүхы предприятинуудай 24-ниинь энэ жэлдэ ашаглалгада үгтөө, тэрэшэлэн 22 предприятину-дай зарим цехүүдынь ашаглалгада орулагданхай.

Советскэ Союз арадай демокра-тиин оронуудтай баталһан договор-нуудайнгаа ёһоор тэдэнэртэ табан зуу гаран предприяти болон цехүү-дые барилсажа, экономикоёо хүг-жөөхэдэнь туһална.

Польша, Румыни, Болгари, Алба-ни бүри һаяшаг гол түлэб хүдөө ажахы эрхилдэг гээдэнги оронууд байһан юм. Эдэнэрэй зариманиинь тон шухала промышленна продук-циин үйлэдбэрилгээ хэмжээгээр хүгжэнги индустриал болоһон Ба-руун Европын оронуудые ахин га-ража байна. Баруунай оронууд Хи-тадта, мүн арадай демократиин оронуудта экономикоёо хүгжөөхэ-дэнь туһалхагүйһөө байха элдэб һаад хээ. Дээрэ дурсагдаһан оро-нуудта Советскэ Союз, социализ-мын бүхы лагерь туһалаа.

«Экономико, техникэ, наука бо-лон культураа хүгжөөхын тула би-дэнэр саашадаашье бэе бэедээ али болохоор туһалалсахабди. Социа-лизмын лагериин оронуудта иигэжэ аха дүү ёһоор туһалха гээшэ манай гол уялга болоно».— гэжэ партиин XX съездэдэ КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл дотор хэлэгдэһэн юм. Советскэ гүрэн эдэ заабаринуудые нарипаар бэелүүл-нэ.

Арадай демократиин оронууд Со-ветскэ Союзда мүн лэ аха дүү ёһоор туһална, научно-техническэ, үйлэд-бэрилгын түрүү дүй дүршэлые дам-жуулан үгэнэ, арадайнгаа ажахые хэрэглэмжые хангахадань хэрэгтэй болохо түүхэй эд, эд бараа най-маална.

Социалистическэ оронуудай га-зар дайда дэлхэйн бүмбэрсэгэй дүрбэнэй нэгэ хубинь болоно. Эдэ оронуудта дэлхэйн бүхы хүн зоной гурбанай нэгэ хубинһаа олонхинь ажаһууна. Бүхы дэлхэй дээрэ үй-лэдбэрилэгдэдэг промышленна про-дукциин 30 шахуу процентнь ара-дай демократиин оронуудта үйлэд-бэрилэгдэнэ.

Эдэ оронуудай газар дайда хэм-жээлэшэгүй ехэ баялигтай юм. Эн-дэ үгы юумэ үгы.

Социалистическэ оронууд шэнэ ёһоор харилсан ажалладаг болоһо-нойнгоо ашаар энэ ехэ баялигаа зү-бөөр ашаглажа, арадайнгаа ажа-хые түргөөр хүгжөөхэ, арадуудайн-гаа ажана байдалые улам һайжа-руулха аргатай болонхой.

Социализмын лагериин оронууд энэ зорилгоё бэелүүлхын тула орон бүхэнэй экономическа онсо өөрэ илгаае, арга боломжыень ха-ража үзөөд, ажалаа зүбөөр хубаа-рилна, үйлэдбэрээ мэргэжүүлнэ, хамжан ажаллана.

Мүнөө үедэ Советскэ Союз Евро-подохи арадай демократиин оро-нуудта арадайнгаа ажахые хүгжөөхэ холын хараатай түсэбые хамтадаа зүбшэн хэлсэжэ эхилээ. Бэе бэедээ экономическа туһаламжа үзүүлхэ Соведэй (СЭВ) ээлжээтэ сессиин үнгэрэгшэ зун Берлиндэ болоходо Соведтэ хабаададаг гүрэнүүдэй эко-номикын шухала һалбаринуудые 1956—1960 онуудта хүгжөөхэ тө-банжэлэй түсэбүүд зүбшэн хэлсэг-дэһэн юм. Иимэ олон оронуудай арадай ажахын эдэ һалбаринуу-дые хүгжөөхэ холын хараанай тү-сэб түүхэдэ түрүүшынхеэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Тэрэ зүблөөнһөө хойшо нилээд бага саг үнгэрөө, гэбэшье социа-листическэ лагериин оронуудай ара-дай ажахые ниитэ түсэбөөр харил-суулан хүгжөөхэ талаар һайн үрэ дүн туйлагдаа.

Социалистическэ лагериин оро-нуудай бэхижэхэ, хүсэ ехэтэй боло-хо бүринь Баруунай оронууд, түб-хын түрүүндэ Америкын Холбоото Штадууд илангаа ехээр хороо бу-сална. Империалистнууд социалис-тическэ лагериин оронуудай хүсые бууруулхын, тэдэнэрые эбгүй болго-хын зорилгоор бүхы арга бэдэр-нэ. Социалистическэ гүрэнүүд дай-садай хэдышье аашалжа байгаа һаань, улам батаар нэгэдэн жагса-на, аха дүү ёһоной хани барисаагаа бэхижүүлнэ.

Хэтэ мүнхын хани барисаатай болоһон социализмын оронуудай хүсэн иладашагүй.

И. Лапоногов.

Редакторай орлогшо О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря— 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47 59, пропаганды и переводов — 35 14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16

Н 00462. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 3269.